

Täysistunto

Torstai 27.4.2017 klo 15.59—18.48

3. Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan vaalikauden 2015-2018 puoliväliraportti

Kertomus K 18/2016 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 3/2017 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 3/2017 vp.

Keskustelu

17.02 **Eero Heinäluoma sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle finanssipolitiikan valvonnan vaalikauden 2015—2018 puoliväliraportista. Tämä menettelyhän on tärkeä osa sitä talouden ohjausjärjestelmän korjausta, joka käynnistettiin Kreikan rahoituskriisin jälkeen, siis vuoden 2010 jälkeen. Yksi havaintohan oli, että hallitukset eivät kaikissa maissa antaneet luotettavaa, totuudenmukaista kuvaa valtion ja julkisen talouden tilanteesta. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Tämän johdosta sitten EU:ssa tehtiin eräitä korjaushankkeita, ja niiden mukaisessa menettelyssä nyt sitten tässä olemme. EU-sääntöjen mukaisesti riippumaton, hallituksesta riippumaton, taho tekee selvityksen, miten hallituksen finanssipolitiikka on toteutumassa. Tämän työn tarkastusvirasto on nyt tehnyt.

Tarkastusvaliokunta on taas sitten puolestaan käynyt lävitse paitsi tämän tarkastusviraston raportin ja sen taustatiedot myös sitten ulkopuolisia asiantuntijoita tämän raportin havaintojen oikeutuksesta ja asian osuvuudesta. Tässä valtiontalouden arvioinnissa ja finanssipolitiikan arvioinnissa eräät havainnot ovat viraston mukaan kiistattomia.

Ensinnäkin virasto on päätenyt siihen, että julkisen talouden tasapainottamistoimet ovat sinällensä hallituksella oikeansuuntaisia. Mutta virasto päätty raportissaan siihen huolestuttavaan havaintoon, että kaikkia näitä asetettuja tavoitteita ei nyt tiedossa olevilla ennusteilla ja tehdyillä päätöksillä tulla saavuttamaan ja että erityisesti tämä 72 prosentin työllisyystavoite ei ole toteutumassa. Sama koskee myös valtiontalouden alijäämälle asetetussa tavoitteessa onnistumista.

Virasto päätty siihen, että vakaas- ja kasvusopimuksen osalta ollaan tilanteessa, jossa tämän sopimuksen niin sanotun korjaavan osan velkakriteeri on rikkoutumassa. Lisäksi virasto päätty myös tähän, että tämän rakenteellisen jäämän — vähän vaikea käsite, mutta se on tärkeä termi — keskipitkän aikavälin tavoitteita myöskään ei olla saavuttamassa. Valiokunnan oma johtopäätös on, että nämä keskeiset havainnot vastaavat sitä informaatiota, jonka myös valiokunta asiantuntijakuulemisessaan on saanut. Erityisesti valiokunta pai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

nottaa talouskasvun ja työllisyyden merkitystä suhteessa näissä taloustavoitteissa onnistumiseen.

Työllisyyden kehitys, niin kuin tässä salissa moneen kertaan on todettu, on aivan ratkaiseva. Korkea työttömyysaste on tietysti ollut ja tulee olemaan rasite julkiselle taloudelle. Kun tätä 72 prosentin työllisyystavoitetta ei nyt ennusteiden mukaan olla saavuttamassa, se tarkoittaa, että julkisen sektorin velkaa ja alijäämää koskevien tavoitteiden saavuttaminen käy loppuvaalikauden aikana vaikeaksi. Siksi tarvitaan kyselytunnillakin esillä olleita konkreettisia toimia työllisyyden vahvistamiseksi myös tämän vaalikauden aikana.

No sitten valiokunnan yksi havainto on, että sinällänsä edes paluu normaaliin kasvuun — mikä se normaali nyt sitten on, oletetaan, että se olisi vaikka 2 prosenttia — ei muuta tätä perushuolta julkisen talouden tilanteesta. Tähän liittyvät ennen muuta tiedossa olevat väestön ikääntymiseen tulevat lisämenopaineet ja tästä aiheutuva enemmän tai vähemmän kuuluisa kestävyysvajekeskustelu.

Sitten tiedossa on, että pitkällä aikavälillä talouskasvu kaikkialla länsimaissa, erityisesti Euroopassa, näyttää olevan hitaampaa kuin mihin aikaisempina vuosikymmeninä olemme tottuneet. Valiokunnan yksi johtopäätös, joka antaa sekin aiheen huolellisuuteen, on, että kansainvälisen talouden kehitys pysyy erittäin epävarmana. Siitä huolimatta nyt juuri viime vuoden ja tämän vuoden osalta kansainvälinen talous ja eurooppalainen talous on tuon pitkän finanssikriisivaiheen jälkeen sillä tavalla vahvistunut, että se antaa myös parempaa pohjaa Suomen talouden kehitykselle.

Tähän julkisen talouden vahvistamiseen on tietysti kaksi isoa reittiä. Toisaalta on tulojen lisäys. Tulojen lisäyksessä on kysymys työllisyyden kehityksestä, talouskasvusta, sen mukanaan tuomista tuloista ja sitten tietysti myös veropolitiikasta. Tätä puolta valiokunta ei tarkemmin käynyt lävitse. Toinen puoli on sitten menohallinta. Valiokunta ei myöskään yksityiskohtaisesti käynyt tätä menopuolen kehitystä lävitse vaan keskittyi sen toteamiseen, että lisätoimia tullaan tällä alueella tarvitsemaan.

No hallitusohjelma on asettanut sektorikohtaiset tavoitteet rahoitusaseman, koko julkisen talouden rahoitusaseman, tasapainottamiseen tämän vaalikauden loppuun menneessä. Nämä tavoitteet koskevat yhtä hyvin valtiontaloutta, kuntataloutta kuin myös työeläkerahastointia. Näistä tavoitteista tosiasia on, että julkisen talouden tila jää heikommaksi, kuin mitä on tavoiteltu, ennen muuta valtion alijäämäisyyden vuoksi. Työeläkepuolella tultaneen saavuttamaan asetetut tavoitteet, ja myös kuntapuolen kehitys on sellainen, että sielläkin on tapahtunut velkaantumisen rauhoittumista ja paikallishallinnon alijäämien kasvu on vähintäänkin pysähtynyt. Mutta edelleenkin tulee alijäämää, ja sekin tietysti lisää tätä koko velkataakkaa. Yhtä selvää on, että nämä väestön ikääntymispaineet kohdistuvat voimakkaammin juuri kuntatalouteen, jatkossa mahdollisesti maakuntatalouteen, ja tässä avainasemassa on sellaisten uudistusten tekeminen, jotka johtaisivat sitten menokehityksen parempaan hallintaan.

Valiokunta on käynyt lävitse erityisesti tärkeintä näistä uudistuksista. Se on tämä sosiaali- ja terveystalouden uudistus. Niin kuin täällä on todettu eri yhteyksissä, siinä tavoitteena on, ei arviona vaan tavoitteena, että se voisi tuoda 3 miljardia pienemmän kustannuskehityksen kuin ilman näitä toimia. Valiokunnan havainto on, että sote-uudistuksen kustannuksiin liittyy erittäin merkittävä epävarmuus ja siinä on myös riski kustannusten noususta, ei kustannusten laskusta. Siirtymävaiheessa kustannuksia joka tapauksessa aiheutuu palkkojen harmonisoinnista ja myös merkittävistä tietojärjestelmäinvestoinneista. Lyhyellä aikavälillä lisääntyvät kustannukset ovat varma asia, mutta riskinä on, että vähän pidem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

mällä, jo keskipitkälläkin aikavälillä kustannuslisäyspaineita tulee myös erityisesti liittyen tähän valinnanvapauslainsäädäntöön kansainvälisten esimerkkien mukaisesti. Tästä voi seurata, että valtio pakon edessä joutuu myöntämään harkinnanvaraista lisärahoitusta maakunnille. Valiokunta katsoo, että hallituksen tulee laatia konkreettinen suunnitelma, jolla julkinen talous saadaan tasapainoon hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti. Valiokunta tässä yhteydessä korostaa erityisesti sote-uudistuksen toteutukseen liittyviä riskejä, jotka tulisi ottaa paremmin huomioon jatkovalmistelussa.

Sitten valiokunta kävi erikseen lävitse korkotason nousun vaikutuksia julkiseen talouteen. Ennustehan on, että euroalueen korot pysyvät kohtuullisen matalalla ja ovat tähänkin mennessä pysyneet paljon pidempään matalalla kuin mitä vielä joku vuosi sitten ajateltiin, matalammalla kuin mikä on ollut korkotaso ennen tätä finanssikriisiä. Sitten paradoksi tässä on, että alhaisen korkotason vaikutus julkisyhteisöjen rahoitusasemaan kokonaisuudessaan on ollut alijäämää suurentava. Kun tietysti nopeasti ajattelee, että korkojen lasku olisi edullinen velallisille, niin julkisen talouden kokonaisuudessa vaikutus on ollut toisenlainen, ja tämä johtuu työeläkerahastoinnista. Kun työeläkerahastoinnilla on niin suuri vaikutus tähän koko julkisyhteisöjen rahoitusasemaan, niin alempi korkotaso on tuonut merkittävän heikennyksen työeläkerahastoinnin tuottoihin. Valiokunnan saaman arvion mukaan korkotason nousu 1 prosenttiyksiköllä puolestaan lisäisi julkisyhteisöjen, lähinnä työeläkerahastojen, omaisuustuloja noin miljardilla eurolla samalla, kun julkisyhteisöjen korkomenot kasvaisivat noin 0,5 miljardia euroa. Johtopäätös tästä on, että korkotason nousu, joka ennemmin tai myöhemmin on edessä, tarkoittaa erityisen suuria pulmia juuri valtion ja myös kuntatalouden kannalta ja niihin pitäisi valtiollisen ja kuntapäätäjän etukäteen varautua. Tällä kehityksellä on merkitystä tietysti senkin takia, että tämä työeläkerahastojen ylijäämäisyys on ollut se tekijä, joka on turvannut meille tähän saakka Euroopan unionin säännöissä asetetun julkisyhteisöjen 3 prosentin alijäämä säännön noudattamisen — tämä siis aikana, jolloin valtiontalous ja paikallishallinto ovat olleet voimakkaasti alijäämäisiä.

Sitten valiokunta kävi erikseen lävitse verotukia ja verojärjestelmän kokonaisuutta, koska siitä on käyty paljon julkista keskustelua. Siihen on liittynyt myös paljon uutta, ainakin julkisuuteen tuotuna uutta tietoa, muun muassa Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen asiaa koskevaa selvittelyä. Lisäksi VTV:n suosituksissa on todettu, että verojärjestelmää tulisi arvioida kokonaisuutena. Tässä yhteydessä myös verotukien käyttöä ja vaikuttavuutta tulisi arvioida suunnitelmallisemmin.

Valiokunnan asiantuntijakuuleminen antaa aiheen muutamaaan varovaiseen havaintoon ja huolellisuuteen asian käsittelyssä. Ensinnäkin näissä verotuissa on kysymys poikkeamasta verotuksen normaalista rakenteesta. Valiokunnan havainto kaikesta saamastaan selvityksestä on, että verotukien käyttöönottoon ja niiden mitoittamiseen vaikuttaa hyvin monenlaisia syitä. Ne voivat liittyä sosiaalipolitiikkaan, vähävaraisten tukemiseen, ne voivat liittyä työllisyyden tukemiseen, ne voivat liittyä Suomen kustannustasoon kansainvälisessä kilpailussa ja tähän liittyen yritysten sijaintipäätöksiin, moniin muihinkin asioihin, vaikapa ympäristötavoitteisiin.

Valiokunta halusi erikseen sanoa, että osa näistä verotuista on varsin teoreettisia laskelmia siitä, mitä alennettu verokanta vaikuttaa normaaliin korkeampaan verokantaan verrattuna, näin erityisesti arvonlisäverotuksen osalta. Tällaisia laskennallisia verotukia ovat esimerkiksi ruuan, ravintoloiden, kirjojen, lääkkeiden ja matkustamisen alennetut verokannat, samoin verovapaat osingot tai huojennukset energiaverotuksessa ja perintöverotuksessa, joten tätä keskustelua käytäessä on aihetta huolellisesti katsoa lävitse kutakin verotu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

kea myös erikseen. Valiokunta katsoo, että verotuksen toimivuutta arvioitaessa tulee huomioida kaikkia näitä näkökohtia sekä hyödyntää eri tutkimuksista saatavaa tietoa verotuksen vaikutuksista esimerkiksi tulonjakoon, työllisyyteen, talouskasvuun ja yritysten sijoittautumiseen Suomeen.

Kun hallitus ei tehnyt tuossa kehysriihessään päätöksiä verotukien kohtalosta tai uusia päätöksiä niiden uudelleen suuntaamisesta, josta edellä kyselytunnilla kuulin, ilmeisesti sen taustalla ovat ne samat havainnot, joita valiokunta omassa työssään teki, että kun näitä lähtee katsomaan yksityiskohtaisemmin, niin se ensi-innostus asian selkeästä ja helposta hoitamisesta huomattavasti laantuu. Valiokunnan kannalta kuitenkin tultiin kahteen jopot-päätökseen. Ensimmäinen on se, että kun otetaan uusia verotukia käyttöön, olisi aina arvioitava, ovatko verotuen tavoitteet perusteltuja ja saavuttaako verotuki sille asetetut tavoitteet. Toisekseen valiokunta piti tärkeänä myös voimassa olevien verotukien vaikuttavuuden arviointia, jotta tehottomiksi havaittuja tukia olisi mahdollista myös karsia.

Sitten lopuksi muutama sana vielä näiden EU:n finanssipoliittisten sääntöjen toimivuudesta ja läpinäkyvyydestä. On tarve kehittää EU:n sääntöjen toimivuutta. Valiokunta ottaa tähän ja näiden sääntöjen läpinäkyvyyteen liittyvän kannan. Tämä vastaa myös sitä, mitä hallitus sääntöjen uudistamisen yhteydessä EU-keskusteluissa on lausunut. Erityisen ongelmallinen on tämä rakenteellisen jäämän kriteeri, kun se on teoreettinen ja koskee keskipitkän aikavälin tavoitetta. Sitten valiokunta totesi, että Suomella on tämä riski jälleen kerran, että sääntöjä joudutaan rikkomaan. Ennen kaikkea se koskee velan määrää, ja tämä riski on havaittu jälleen kerran ennakoivassa tarkastelussa. Toistaiseksi olemme kuitenkin kyenneet aina loppuvaiheessa parempaan. Katsotaan, miten käy tänä keväänä. Valiokunta päätyi siihen yksimieliseen kannanottoon, että on kuitenkin Suomen etu, että vakaata finanssipolitiikkaa edistäviä sääntöjä noudatetaan. Tätäkin keskustelua säännönmukaisin välein käydään, mutta pienen maan kannalta on turvallisempaa olla asetettujen yhteisten sääntöjen oikealla puolella kuin väärällä puolella. Tämähän on ollut Suomen EU-jäsenyyden pitkä linja. Sitten jää erikseen kysymys siitä, missä määrin tarvitaan koko EU:n talouspolitiikan pohdintaa erityisesti suhdannemielessä. Tätä keskusteluahan akateemikot ovat jo pitkään käyneet.

Valiokunnan mietintö oli kokonaisuudessaan yksimielinen. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puheenvuoro kesti sekunnilleen 15 minuuttia.

17.18 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Olisi toki ollut mielenkiintoista kuulla nuo vastauspuheenvuorot, kun kaksi sosiaalidemokraattien kansanedustajaa olisi halunnut vastauspuheenvuoron edustaja Heinäluoman puheenvuoroon, mutta ehkä he pääsevät haastamaan Heinäluomaa myöhemmin tuosta hänen puheenvuorostaan.

Finanssipolitiikasta on hyvä käydä keskustelua, ja toki toivoisi, että salissa olisi enempikin väkeä eri valiokunnista, missä näitä asioita käsitellään. Itse valtiovarainvaliokunnassa olen saanut tällä kaudella olla, ja on tärkeää, että hallitus on pitänyt kiinni tiukasta finanssipolitiikastaan. 10 miljardin talousohjelma ja 4 miljardin säästöohjelma, jotka on kirjattu, ovat sellaisia tavoitteita, että niistä väistämättä on pidettävä kiinni, esimerkiksi näihin valiokunnan puheenjohtaja Heinäluoman edellä esille nostamiin huoliinkin viitaten.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

Niin kuin hän totesi, tavoitteita, joita hallitusohjelmassa on asetettu, esimerkiksi työllisyystavoite 72 prosenttia, ei olla nykyisillä toimenpiteillä saavuttamassa, vaikka lisätoimenpiteitä tällä viikolla tämän asian edistämiseksi onkin tehty. Jos esimerkiksi korkotaso lähtee nousuun, niin kuin tässä valiokunta on yhtenä osana sitä käynyt läpi, niin korkojen nousu esimerkiksi 5 prosenttiyksiköllä tarkoittaisi jo yksin 5 miljardin lisämenoja ja 1 miljardin lisämenoja kuntatalouteen. Ne ovat merkittäviä muutoksia, ja niihin tietysti täytyy varautua. Kun nyt euroalue on kasvanut nelisen vuotta, niin meillä kuitenkin Suomessa talouskasvu on laahannut perässä ja olemme vasta nyt tämän hallituksen aikana saaneet aikaiseksi tuon talouden käänteen.

Eli talouden suunta on saatu muuttumaan, talous on kääntynyt loivalle kasvu-uralle. Työpaikkoja syntyy lisää. Tuossa edellä kyselytunnilla työministeri Lindström kertoi tuoreimpia tietoja esimerkiksi työttömyyden vähenemisestä pitkäaikaistyöttömien kohdalla. Ne ovat sellaisia myönteisiä signaaleja, joita nyt on tullut. Kun katsomme muita indikaattoreita, niin myönteisiä viestejä tulee niin kuluttajien kuin yrittäjienkin taholta. Niitä ei pitkään aikaan Suomessa ole kuultu, mutta nyt onneksi viimeisen vuoden aikana on kuultu ja yhä uusia tämän kevään aikana.

Valiokunnan puheenjohtaja Heinäluoma peräänkuulutti konkreettisia toimia työllisyyden vahvistamiseksi, ja hyvä, että joitain toimenpiteitä nyt saatiin lisää tähän koriin. Tuossa puoliväliriihessä liikkumavara oli hallituksella pieni, ja sen takia näitä painopisteitä oli vain nuo kolme: Osaaminen, koulutus, innovaatiot, esimerkiksi peruskoulun tasa-arvotahja, ammattikoulu-uudistus, Suomen Akatemia ja muut, jotka olivat näitä saajapuolen tahoja. Turvallisuus, joka on yhteisesti varsin laajasti tässä salissa tunnustettu. Lisäpanostuksen tarve poliisiin, suojelupoliisiin, Rajavartiolaitokseen, Puolustusvoimiin. Mutta sitten tämä työllisyys ja uudistukset, joita edustaja Heinäluoma valiokunnan puheenjohtajana, ja valiokuntakin, peräänkuulutti, ja siellä tiettyjä toimenpiteitä tuli. Toivottavasti esimerkiksi päivähoitomaksujen alentaminen vaikuttaa työllisyyteen sillä tavalla kuin on tavoiteltu.

Lisää kuitenkin varmasti näitä kasvua tukevia toimia tarvitaan, ja seuraava paikka niille on syksyllä, kun ensi vuoden talousarviota tehdään. Itse pidän tärkeänä sitä, että lisätoimenpiteet kohdennetaan ennen muuta juuri työllisyyden vahvistamiseen, niin että tuohon 72 prosentin työllisyystavoitteeseen päästäisiin ja sitä kautta saataisiin talous vakaammalle pohjalle. Onneksi merkit nyt paremmasta ovat ilmassa. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jaaha, nyt ilmeisen aito konfrontaatio on syntymässä, [Ben Zyskovicz: Toivottavasti rauhanomainen!] eliikkä vastauspuheenvuoro, edustaja Kiuru.

17.23 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä kiitän siitä, että on mahdollisuus myöskin käydä isompaa talouspoliittista keskustelua tämän tärkeän asiakirjan raameissa. Uskon, että tähän samaan ajatukseen yhtyy myös valiokunnan puheenjohtaja Eero Heinäluoma, jolla varmasti oppositiokansanedustaja Eero Heinäluomana olisi paljon lisättävää vielä tuohon tarkastusvaliokunnan pohjaan.

Olemme työstäneet tätä myös valtiovarainvaliokunnassa, jossa on kiinnitetty huomiota siihen, että nämä toimet, joita hallitus on tekemässä, "eivät ole kuitenkaan toteutumassa suunnitellun laajuisina, tai ne eivät vaikuta riittävän ajoissa". Minusta tämä viesti on aika kova siltä osin, että hallituksen isot tavoitteet eivät ole toteutumassa. Tavoite 72 prosentin työllisyysasteesta tulee jäämään näitten toimien jälkeen noin 70:een. Mutta myös samalta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

osin 110 000 uutta työpaikkaa: [Puhemies koputtaa] siitä on kasassa vasta 30 000, ja 5 000 tuli tässä alkuvuoden päätöksinä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, ymmärsin, edustaja Lindtmanilla edustaja Heinosen puheenvuoroon, ja vasta tämän puheenvuoron jälkeen edustaja Zyskowicz saa näihin puheenvuoroihin vastauspuheenvuoron.

17.24 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän tästä mahdollisuudesta. Itse asiassa oma vastauspuheenvuoroni kyllä alun perin koski tätä valiokunnan puheenjohtajan esittelyä siltä osin, että olisin kysynyt, oliko se yksimielinen. Mutta muistinkin, että kyllä se oli.

Nimittäin tässä mietinnössä todetaan — jos oikein ymmärsin — ja jonka siis hallituspuolueet ovat yksimielisesti hyväksyneet, että vaikka talouskasvu palaisi normaaliin — oletetaan, että se on 2 prosenttia — niin siitä huolimatta nämä hallituksen alijäämä- ja työllisyystavoitteet eivät täyty. Ymmärsinkö oikein? [Pia Viitanen: Kyllä! — Eero Heinälouma: Kyllä!] Jos ymmärsin oikein, mikä varmasti pitää paikkansa, koska se perustuu parhaaseen mahdolliseen tietoon, niin nyt olisi hyvä kysyä erityisesti hallituspuolueiden edustajilta, mihin tietoon pohjautui sitten pääministeri Sipilän tiistaina infossa esittämä arvio siitä, että mikäli talouskasvu tulee 2 prosenttiin, niin kaikki hallituksen tavoitteet toteutuvat. Kysymys: kumpi on nyt tässä asiassa väärässä?

17.25 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten kyselytunnilla ja nytkin on todettu: Suomessa pitkää aikaa talous kasvaa, työttömyys vähenee, työllisyys lisääntyy, myös pitkäaikaistyöttömyys on vähenemässä. [Krista Kiuru: Mihin nämä perustuvat?] Voidaan sanoa, että Suomen taloudessa on tapahtunut myönteinen käänne. [Krista Kiurun välihuuto] — En nyt, edustaja Kiuru, ota kantaa siihen, kenen ansiota se on. Mutta, kun kaiken tämän keskellä opposition viesti usein on se, että hallituksen politiikan suunta on väärä ja suuntaa on muutettava, niin herää kysymys, että jos nykyinen suunta on väärä ja se muutettaisiin, niin mitä se mahtaisi tarkoittaa. Se tarkoittaisi lisääntyvää työttömyyttä, vähenevää talouskasvua. Mielestäni nyt todellakin pitää keskittyä siihen — kun suunta on oikea — miten voimme vahvistaa tätä myönteistä suuntausta.

17.26 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt edustaja Zyskowicz kyllä käyttää sitä vanhaa juristien oppia, että selvitetään sotkut mutta samalla sotkeaan selvät asiat.

Se on selvä, että käänne taloudessa on tapahtunut. Se tapahtui 2015, myös työllisyysdessä, [Krista Kiuru: Näin on, näin on!] ja syynä varmasti on yksityinen kulutus, niin kuin täällä näkyy, mutta varmasti tämä Euroopan elpyminen. Nyt aivan olennainen kysymys on, mikä liittyy tähän hallituksen politiikan suuntaan, että tästä käännteestä huolimatta hallitus ei saavuta näitä työllisyys- ja taloustavoitteita. [Pia Viitanen: Se on se pointti!]

Mitä tulee työttömyyteen, niin työttömyyden osalta käänne itse asiassa pysähtyi viime kesään. Tällä hetkellä maassa on Tilastokeskuksen mukaan enemmän työttömiä kuin viime heinäkuussa. Tämä on pysähtynyt. Sen jälkeen, kun edellisen hallituksen vaikutukset talouspolitiikkaan pysähtyivät, sen jälkeen käänne pysähtyi. Ja sen takia näitä päätöksiä tästä kehysriihestä olisi tarvittu, aitoja, niitä päätöksiä, joista hallitus itse puhui ennen kehysriihä — mutta tulokseksi tuli sinänsä hyvä päivähoitomaksujen alentaminen, mutta ei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

hän se riittää. [Puhemies koputtaa] Nyt kysynkin: allekirjoitatteko te tämän arvion, mitä täällä tarkastusvaliokunnan mietinnössä todetaan?

17.28 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä VTV:n kertomushan on jo useita kuukausia vanha, ja talouden kuva muuttuu, totta kai. Ei VTV:kään tässä ole ennustaja sen kummemmin, mutta totta kai toimia tarvitaan edelleen, jotta tämä suunta voisi toteutua ja voi toteutua.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja ehkä ei maininnut tätä makrotaloudellisten epätasapainojen menettelyä, joka tässä todetaan liian vähällä huomiolla. Suomihan pääsi nyt siitä pois, on ollut koko ajan siinä mukana. Sinne jäivät muun muassa Ruotsi ja Saksa edelleen. Ja tästä Suomen maaraportista todetaan, että "Hallitus on toteuttanut määrätietoisia toimia talouden kilpailukyyn parantamiseksi. Suomella ei näin katsota olevan aikaisemmin todettua makrotaloudellista epätasapainoa." Minusta tämä on positiivinen asia tässä kaikessa ja osaltaan kertoo siitä, että suunta on oikea ja mennään tavoitteita kohti.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä edustaja Räsänen.

17.29 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä edustaja Lindtman kyseli, oliko tämä tarkastusvaliokunnan mietintö yksimielinen. Todellakin se oli yksimielinen, ja kiinnitän tässä huomiota erityisesti siihen, että tarkastusvaliokunta yksimielisesti totesi, että sote-uudistuksen kustannuksiin liittyy huomattavaa epävarmuutta ja jopa riski kustannusten noususta. Ja tähän on siinä mielessä merkittävää, että kestävyysvajeen umpeenkuomisen 10 miljardin euron tavoitteesta merkittävin yksittäinen rakenneuudistus on nimenomaan tuo sote-uudistus. Ja juuri äsken kyselytunnilla kuulimme, kun ministeri Orpo vakuutti, että tuo 3 miljardin euron tavoite on toteutumassa, mutta tarkastusvaliokunnan yksimielisessä mietinnössä on kyllä erilainen näkemys eli se, että siihen liittyy huomattavaa epävarmuutta ja huomattavaa riskiä, [Puhemies koputtaa] jopa niin, että kustannukset voivat kasvaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän debatin tässä vaiheessa vielä puheenvuoron valiokunnan puheenjohtajalle, edustaja Heinäluomalle. Sen jälkeen vastauspuheenvuoroa pyytänyt edustaja Viitanen on puhujalistalla, eli mennään puhujalistaan. Ja edustaja Viitanen puheenvuoron jälkeen jatketaan debattia, jos kaikesta päättäen aihetta siihen on. Näin menetellään.

17.30 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa esittelypuheenvuorossani pyrin esittelemään valiokunnan mietinnön ja sen yksimielisen lopputuloksen, joka tässä on voitu saavuttaa, ja jätin sitten vähemmälle nämä omat henkilökohtaiset mielipiteeni.

Kun kuitenkin sitten tätä katsoo vähän pidemmälle, ja menen vähän ohi sen valiokunnan virallisen mietinnön, niin yhdyn kyllä tähän edustaja Räsäsen huoleen. Eli se meidän pulma on aidosti, että vaikka päästäisiin jopa tähän tavoiteltuun, sanotaan 2 prosentin, kasvuun, niin senkin jälkeen julkiseen talouteen jää erittäin suuria murheita. Ja ne on tässä tarkastusviraston kertomuksessa kerrottu, mutta asiantuntijakuulemisissa se käsitys vahvistui ehkä jopa vähän synkempänä kuin mihin tarkastusvirasto viittaa, ja ne liittyvät paitsi tähän korkotason kehitykseen ja sen vaikutukseen valtiontalouteen, niin myös tähän sote-uudis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

tukseen. Jos vedän yhteen sen, mitä olen kuullut tästä sote-uudistuksesta eri yhteyksissä, mikään ei viittaa siihen, että tällä tai ensi vaalikaudella tästä olisi tulossa mitään säästöjä. Tästä on tulossa lisää menoja, ja kun tätä kehikkoa tehdään, [Puhemies koputtaa] niin siten me olemme ongelmissa, kun lisämenot ekaa kertaa tuodaan tänne kehykseen sisään.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja välillä varsinainen puheenvuoro, ja se on edustaja Viitasella.

17.32 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Minulla on myös ollut mahdollisuus osallistua niin osittain tarkastusvaliokunnassa kuin myös valtiovarainvaliokunnassa näiden asioiden käsittelyyn. Kyllä minulla ihan se valitettava sama kuva on jäänyt asiantuntijalausunnoista molemmissa yhteyksissä, että huoleen on syytä, ja se huoli, johon on syytä, on iso, ihan oikeasti. Kuka meistä tosiasiassa uskoo, että sote tuosta vaan tuottaa sen arvioiden 3 miljardin säästön? Nyt kun kävi vielä kikyssäkin niin, että on täysin selvää, että alkuvaiheessa se lisää kustannuksia ja muuta, niin tässä on niin monta epävarmuustekijää, että mielestäni tämä huoli on aiheellinen ja sitä on syytä kantaa. Vähän joskus hämmästyttääkin tässä eduskunnan debatissa se tavallaan yltiöoptimistinen tunne, mikä hallituspuolueilta tulee, että nyt on kaikki hyvin. Ei todellakaan ole.

Se, mikä minusta on olennaista nyt tässä valiokunnankin yksimielisessä mietinnössä, on juuri ne todetut asiat, että tässäkin myönnetään se, että työllisyystavoitteista jäädään, velkatavoitteesta jäädään, nämä epävarmuustekijät liittyen muun muassa soteen, mikä sitten tarkoittaa osaltaan, että ne vaikeuttavat taas seuraavaa vaihetta eli sitä, miten me pysymme EU:n määrittämässä kriteereissä rakenteellisen jäämän tai velkaantuneisuuden suhteen. Kierre on aika vakava, ja siksi tämä on hankala tilanne. Jos hallitus on tehnyt sellaista politiikkaa, että se ei ole keskittynyt täysillä kasvun ja työllisyyden edistämiseen, niin se osaltaan vaikuttaa siihen, että olemme ennen pitkää pahimmassa tapauksessa tilanteessa, jossa komissiosta tullaan koputtamaan olalle, että hei, velkatavoite ei toteudu ja lisäleikkauksia teidän on tehtävä, tai jotain muuta tällaista. Eli kaikki ne asiat, mitä kaksi vuotta oppositio on täällä esittänyt, on kyllä todella edelleen syytä pitää mielessä. [Olavi Ala-Nissilän välihuuto] Asia on vain vahvistunut, mitä enemmän katsomme tätä asiaa.

Viimeistään nyt [Olavi Ala-Nissilän välihuuto — Puhemies koputtaa] — viimeistään nyt, edustaja Ala-Nissilä hyvä — kun hallituskautta on kaksi vuotta mennyt, viimeistään nyt olisi pitänyt tehdä voimakkaita toimia, ja kuinka ollakaan, kyllähän me niitä puheita kuulumme jo puoli vuotta kehysriiheen liittyen. Siihen puheen määrään, tavoitetasoon näiden tulos on täysi tussahdus, niin kuin täällä on todettu. [Olavi Ala-Nissilä: Ei ole!]

Arvoisat edustajat, kun melkeinpä suurennuslasilla luin kehyspääöstä ja etsin sieltä toimenpiteitä, joilla tosissaan isosti puheiden mukaisesti tartuttaisiin työllisyyteen, niin eipä niitä juuri löytynyt. Siitä kehu, että päivähoitomaksuja alennettiin, aivan kuten SDP:kin on toivonut ja esittänyt omissa ohjelmissaan, mutta sitten tämä muu — missä olivat työllisyystoimet? No, löytyihän sieltä sitten yksi työllisyystoimi, asumislisän leikkaus. Asumislisän leikkaus, joka tarkoittaa, että nyt tämän mitään saamattoman finanssipolitiikan maksumiehiksi ja -naisiksi vielä kaiken kukkuraksi pistetään työttömät ja pienituloiset vuokra-asujat.

Kyselytunnilla oli tämä asumislisä esillä myös, ja siellähän kävi ilmi, että joku vielä uskoo, että muka tämän kautta syntyisi työpaikkoja tai asumisen hinta laskisi. No, Helsingin asunto-osaston päällikkö Markku Leijo kysyy näyttävästi Helsingin Sanomissa, että luu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

leeko joku, että tämän seurauksena asuminen halpenee, ja toteaa, että näin ei tule käymään. Päinvastoin toimeentulotukimenot lisääntyvät ja myöskin aiheellinen pelko asuinalueiden eriytymisestä on aivan tosi näillä hallituksen ajattelemilla malleilla.

Minä en tiedä, muistavatko hallituksen ministerit tätä Kelan tutkimusta hiljan, jossa todettiin, että pitkään opiskelijoiden asumislisä oli jäässä, se ei noussut, ja siitä huolimatta opiskelija-asuntojen hinnat nousivat ihan samaa tahtia kuin muutkin. Eli tämä ei tue hallituksen näkemystä asumistuen leikkauksen vaikutuksesta. Nordean ekonomisti Olli Kärkäinen toteaa, että ei vaikuta asuntomarkkinoihin juuri lainkaan ja Britanniassa esimerkiksi asumistuen leikkaus ei laskenut vuokria. PTT:n ekonomisti Antti Kekäläinen toteaa, että ei luottaisi siihen, että asumistuen leikkaus hillitsee vuokrien nousua, vaan se vain iskee yksinkertaisesti eniten niihin työssäkäyviin, jotka eivät asumistukea voi saada.

Tässä näitä aika karkeita arvioita päällisiltä puolilta hallituksen käytännössä ainoaan työllisyystoimeen, mitä he pystyivät tämän riihen seurauksena esittämään. Eli kyllä minusta tämä sana "tussahdus" on kyllä nyt varsin perusteltu, valitettavasti, koska mekin vilpittömästi olisimme toivoneet parempaa. Se on tietenkin hyvä asia todeta, että SDP:hän on tehnyt omia esityksiä lukuisasti, mistä saattaa nyt ja tulevaisuudessa, jatkossakin, ottaa koppia.

Täällä edustaja Heinonen aiemmin mainitsi, puhemies, siitä, että nyt on tullut myönteisiä asioita, vaikka liikkumavara on pieni, kuten vaikka opintohuoltajakorotus ja tällaisia. Tosiasia niissäkin on, että ne ovat entisten leikkausten lievennyksiä. Kun huoltajakorotuksesta ensin leikataan 86 euroa ja sitten annetaan 75 euroa takaisin, niin kiitos hallitus, niinkö, että leikkaus onkin vain 11 euroa? Tätähän tämä on ollut koko ajan, ja me emme pääse sitä pakoon. Tässä olemme valitettavasti, parempaa toivoisi.

Toivoisin, puhemies, että olisin voinut pitää positiivisemmän puheenvuoron tässä, koska mekin odotimme hallituksen puheiden mukaisesti isoja tuloksia kehysriihestä. Isoja tuloksia, sitä kaikkea maalailua, että nyt jos koskaan me tartumme asiaan, ja tämä oli nyt se "tussahdus", mitä mielestäni kyllä aika moni mediakin on arvioinut juuri tästä näkökulmasta. Siksi ihmettelen sitä kysymystä, mikä nousi myös kyselytunnilla esiin, että kun hallitus ilmoittaa itsekkin riihen jälkeen, että tämä ei riitä, jatkotoimia tehdään, niin miksei niitä nyt siinä riihessä tehty. Koska ne tehdään? Pidetäänkö kakkoskehysriihi, vai ollaanko sitten syksyllä tekevinään? Tätä menoahan tietenkin sieltäkin lähinnä johtopäätöksenä ilmeisesti tulee, että eihän tässä mitään, että jatkossakin toimimme.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Otetaan tähän yhteyteen vielä lyhyt debatti, jonka aloittaa edustaja Jarva.

17.39 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on todettava tästä 75 euron huoltajakorotuksesta, että se on opiskelijaperheille merkittävä etuus, jota on pitkään odotettu. Opiskelijajärjestöt ovat toivoneet sitä pitkään, ja opintotukea uudistetaan nyt niin, että suurin osa opiskelijoista saa siis elokuusta eteenpäin enemmän rahaa tililleen opintorahan leikkauksesta huolimatta. Kun he siirtyvät yleiselle asumistuelle, niin heidän tukensa paranee. Elokuusta lähtien suurin osa korkeakouluopiskelijoista saa siis enemmän rahaa kuin tällä hetkellä, myös ilman opintolainaa. Eli opintolainakin voi nostaa enemmän, jos haluaa. Tämä on fakta. Lisäksi opiskelijaperheitten toimeentulo turvataan tällä huoltajakorotuksella, heidän tulonsa siis eivät laske. Lisäksi kun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

päivähoitomaksuja lasketaan, tai ne nollautuvat köyhimmillä, niin heidän käteen jäävä rahansa on siis parempi jatkossa. Tämä on fakta, tätä ei voi ohittaa.

Kannustaisin oppositiota edistämään paikallista sopimista Suomessa esimerkiksi Ruotsin malliin, niin kyllä työpaikkoja syntyisi enemmän, kun työntekijät ja työnantajat pystyisivät sopimaan [Puhemies koputtaa] näistä asioista yhdessä.

17.40 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä minusta on hyvää keskustelua siitä, tavoittaako hallitus asettamansa tavoitteet vai ei. Minusta on aika tyrmäävää, jos valtiovarainvaliokunnan lausunnossa, joka on myöskin lausuntona yksimielisesti annettu asianomaiselle valiokunnalle, todetaan, että viimeaikaisesta myönteisestä talouskehityksestä huolimatta julkisen talouden tila ei ole kohentunut merkittävästi. Kyllä tämä, edustaja Zyskowicz, on aika selvää kieltä, ja edeltävässä debatissa en pystynyt teille vastamaan, mutta tähän tämä minun kantani perustui. Tämän ovat kuitenkin yksimielisesti myöskin kokoomuksen kansanedustajat allekirjoittaneet.

Nyt me olemme tilanteessa, jossa käytännössä näillä kasvutoimilla, jos pääministerin ennuste tuosta 2 prosentista toteutuu, saatetaan tavoittaa pikkuisen alle puolet hallituksen 110 000 työpaikan tavoitteesta. Te saitte 5 000 työpaikkaa luotua kahden päivän puserruksen jälkeen. Onhan tämä nyt aivan käsittämätöntä. Velkatavoitteet karkaavat käsistä. Velkaantuminen ei tule taittumaan. [Puhemies koputtaa] Puheet ovat aivan toista kuin teot. Minä en ymmärrä.

17.41 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näimme äsken puhujapöytätyössä edustaja Pia Viitasen, joka oli hyvin huolissaan julkisen talouden tilasta. Vaikka hän näytti aivan samalta ja kuulosti äänikin samalta, niin oli vaikea uskoa, että kyseessä on sama edustaja Pia Viitanen, joka täällä salissa toiselta riviltä on vastustanut käytännössä kaikkia nykyisen hallituksen esittämiä säästöjä. [Pia Viitanen: Ei!] Eli kaikkia säästöjä vastustetaan ja sitten mennään pöytätyöhön ja ollaan huolissaan siitä, kun julkisen talouden tila ei ole riittävän hyvä ja näyttää siltä, että sitä tavoitetta, mikä on ollut julkisen talouden velkaantumisen taitumisesta vuonna 2019, ei voitaisi saavuttaa. Näin voi toimia, kun on oppositiopuolueen kansanedustaja.

Muutakin olisi ollut sanottavaa, mutta aika loppuu.

17.42 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiontalous koostuu tuloista ja menoista. Se, minkä takia alijäämätavoitteita ei saavuteta, on se, että ne, mitkä hallitus leikkaa, se jakaa erityisesti rikkaille veronkevennyksinä. Tämä on hallituksen suurin ongelma, samalla kun nämä veronkevennykset — jotka, niin kuin tässä mietinnössä todetaan, ovat eräänlaisia yritystukia — ovat asiantuntijoiden mukaan tehottomia. Tämä, edustaja Zyskowicz, on teidän hallituksenne suurin ongelma, tai sen hallituksen, jossa teidänkin puolue on.

Mutta, arvoisa puhemies, vielä näistä tavoitteista. Edellisellä hallituskaudella, edustaja Olavi Ala-Nissilä, Sipilä vaati silloista hallitusta tarkistamaan taloustavoitteitaan, jos niihin ei päästä. Nyt täällä mietinnössä todetaan, että hallitus ei tule pääsemään tähän miinus 0,5 prosentin alijäämätavoitteeseen valtiontalouden osalta, [Olavi Ala-Nissilän välihuuto] ja nyt hallituksen kehyspäätöksessä todetaan, että vuonna 2019 [Puhemies koputtaa] alijäämä ei ole miljardi vaan 4,2. Pitäisikö nyt, Olavi Ala-Nissilä, hallituksen tarkistaa omia alijäämätavoitteitaan, kuten edellisellä kaudella Sipilä edelliseltä hallitukselta vaati?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

17.43 **Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Periaatteessa katson taaksepäin, mitä on tehty, ja tietenkin myöskin näitä suunnitelmia, mutta ei tarkastusvirasto eikä tarkastusvaliokunta mitään ennustajia ole sentään. Eli kyllähän tässä tehdään paljon toimia loppuvaalikaudella sen suhteen, että tavoitteet saavutettaisiin, ja niitä meidän pitäisi tukea. Minä olen itse luottavainen, että — nyt kun tuli kehysriihi, joka takasi sen, että Suomessa jatkuu tämä vahva tekemisen meininki, mikä on jatkunut Sipilän hallituksen aikana — tavoitteisiin on mahdollista päästä. [Pia Viitasen välihuuto] Tässä tulee toimia totta kai vielä lisää. Minä kiinnitän samaan huomiota kuin edustaja Zyskowiec, että täällä muun muassa edustaja Viitanen, joka vastustaa kaikkia rakenteellisia uudistuksia, lähes kaikkia säästöjä, menee sen jälkeen syylistämään muita siitä, että valtiontalous ei ole tasapainossa. Ehkä tämä on tamperelaista logiikkaa, mutta minä en sitä ymmärrä. [Pia Viitanen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Täällä Viitanenkin saa vielä puheenvuoron, mutta otetaan tähän väliin vastauspuheenvuoro. — Tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja Heinäluoma.

17.44 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on hyvin mielenkiintoinen keskustelu. Kun ottaa huomioon, että tässä on selvästi voimakkaasti eriäviäkin mielipiteitä ja jopa kiihkeätä keskustelua, niin ei uskoisi, että mietintö on yksimielinen. [Naurua] Mutta se perusasiahan, mikä tässä yksimielisyyden pohjana on, on meidän kannaltamme, kaikkia koskien, huolestuttava, ja se on siis sekä viraston havainto että valiokunnan havainto että valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden havainto: eli se, että me emme ole saavuttamassa työllisyys- ja alijäämätavoitteita nyt tiedossa olevalla arvioidulla talouskehityksellä — ja tästä oikeastaan kaikki valiokunnallekin lausunnon antaneet ovat samaa mieltä. Tämä on yhteinen murhe. Sitten meillä on sen lisäksi, että on näin, tulevaisuuteen liittyen suuria epävarmuustekijöitä tässä kehikossa, jolle tämä julkisten menojen kehitysarvio on rakennettu ennen muuta perustuen tähän sote-uudistukseen: että tuottaako [Puhemies koputtaa] se säästöjä vai tuottaako se mahdollisesti jopa lisämenoja?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt vastauspuheenvuoro, edustaja Viitanen.

17.46 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä minä toivon, että edustaja Zyskowiec tulisi kuuntelemaan sitä tamperelaista logiikkaa tosiaan vaikkapa sinne Tammelantorille tai Hervantaan, jossa minun mielestäni ihan aidosti ja oikeutetusti kansalaiset kysyvät, miten voi olla totta, että hallituksella on varaa alentaa miljoonaperintöjen verotusta, antaa veronkevennyksiä hyväosaisille ja samaan aikaan sitten todeta, kun työttömät tai vuokra-asujat, pienituloiset tulevat: anteeksi vain, teiltä pitää leikata. Että kyllähän tässä nyt on kysymys arvovalinnoista, ja jokainen meistä ymmärtää sen. Ilmeisesti esimerkiksi edustaja Zyskowiec ei ole tutustunut meidän vaihtoehtobudjettiimme, jossa ottaisimme vähemmän velkaa, tekisimme erityyppisesti arvovalintoja, ja sitä kautta saisimme työpaikkoja ja oikeudenmukaisempia arvovalintoja liikenteeseen. Mutta se, mikä tässä nyt on, puhemies, mielestäni olennaista, on se juuri, mikä tässä on tullut esiin, että yksimielisesti eri valiokunnat ovat todenneet, että hallitus ei tule saavuttamaan [Puhemies koputtaa] velkaantumis- ja työllisyystavoitteita. Kysymys kuuluu: tarttisko tehdä jotakin?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

17.47 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun tässä edustaja Viitanen luetteli näitä ikäviä asioita, niin luulen, että siellä Tammelantorilla aika moni ottaa myönteisenä vastaan sen, että tämä hallitus toisen kerran laskee päivähoitomaksuja. Tuhannet perheet, monet sielläkin olevat perheet, pääsevät maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin. Se on monelle perheelle iso asia. Se mahdollistaa myös osalle työhönmenon, se purkaa kannustinloukkua — ja se on arvovalinta, mitä te täällä peräänkuulutitte. Peruskoulun tasa-arvoraha, sekin kohdistuu moniin kaupunkeihin ja moniin maalaiskouluihin. Tulee tasa-arvoraha, tulee rahaa, jolla perusopetuksen laatua parannetaan. Ja sen takia nimenomaan osaaminen, koulutus nostettiin työllisyystoimenpiteiden rinnalla tämän puoliväliriihen kärkiaiheeksi.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt pyydän niitä edustajia nousemaan seisomaan, jotka vielä haluavat tähän debattiin vastauspuheenvuoron. Käymme tämän debatin loppuun ja sen jälkeen menemme puhujalistaan.

17.48 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään työ- ja elinkeinoministeriö on julkaissut oman tiedotteensa siitä, miten työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys ovat tässä maassa kehittyneet. Maaliskuun loppuun mennessä Suomessa oli viime vuoteen verrattuna 33 700 työtöntä vähemmän ja yli 10 000 pitkäaikaistyötöntä vähemmän kuin vuosi sitten samaan aikaan.

Täällä on kuulutettu näitä toimia. On ihan totta, että hallituksen tavoitteet ovat erittäin kunnianhimoisia, erittäin kunnianhimoisia, ja ne kyllä tarvitsevat vielä toimia myös tämän vaalikauden aikana. Jos olette perehtyneet riihimateriaaliin, niin kyllä siellä on aika monta kohtaa, millä vaikkapa työllisyyttä pyritään edistämään, esimerkiksi se, että Suomessa saataisiin voimaan yhdistelmävakuutus, mikä parantaisi yrittäjyyttä ja kausiluontoista työntekeä. Erittäin tärkeitä asioita on tulossa, kasvupanostuksia ja pääomituksia, mutta oppositiolle ei mikään riitä [Puhemies koputtaa] tietenkään.

17.49 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että puoliväliriihessä tuli hyviä uutisia siitä, että hallitus laittoi rahaa niin koulutukseen kuin vaikka näihin peruskoulun tasa-arvorahoihin tai opintotuen huoltajakorotukseen. Mutta kyllähän totuus on se, että nämä olivat kohteita, mistä oli ensin todella rajulla kädellä leikattu, ja se, että sinne nyt laitettiin pikkaisen takaisin, on todella tervetullutta, mutta eihän se ratkaise sitä ongelmaa, mitä nämä leikkaukset ovat aiheuttaneet, sitä, että meidän osamistaso on lähtenyt laskuun, eriarvoisuus lisääntynyt ja oppimiserot kouluissa ovat kasvaneet. [Timo Heinonen: No, nyt siihen puututaan!] Toivotaan, että näillä pienillä panostuksilla tähän saadaan parannusta.

Valitettavaa oli, että perhevapaisiin ei ollut rohkeutta koskea. Se kuitenkin olisi ollut tärkeää myös naisten työllistymisen kannalta.

Ilahduttavaa on se, että sosiaaliturvan kokonaisuudistusta lähdetään valmistelemaan, ja siinä toivon, että kaikki puolueet otetaan mukaan, koska se on todella iso ja merkittävä, tärkeä ja [Puhemies koputtaa] pitkäkantoinen asia.

17.50 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siitä olemme yksimielisiä, että nämä hallituksen tavoitteet karkaavat käsistä. Se näkyy sekä valtiovarainvaliokunnan lausunnossa että tässä tarkastusvaliokunnan mietinnössä, ja tältä osin jotakin pitäi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

si tehdä. Tietenkin odotimme alkuviikolta isoa pamausta, jossa hallitus olisi näyttänyt, että näitä omia tavoitteita lähdetään aidosti juoksemaan kiinni. Mutta tosiasiasa sekä työllisyys- että taloustavoitteet eivät vahvistuneet tämän alkuviikon riihen pohjalta, ja olen siitä pahoillani, koska olemme silloin tilanteessa, että helposti myöskin jatkossa on edessä tämä hallituksen leikkausten tie. Ja jos se on edessä, niin se tarkoittaa käytännössä sitä, että te ette ota käyttöön myöskään verotusta keinona, mikä olisi ollut mahdollista. [Timo Heinosen välihuuto] On 2 miljardin verojen kevennykset tehty juoksussa, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että verojen kevennyksillä on käytetty sitä liikkumavaraa, joka on tullut näistä erittäin suurista leikkauksista. Ja näin ollen nämä kasvu- ja työllisyyspanokset jäävät hyvin vähäisiksi, [Puhemies koputtaa] varsinkin kun opetusministeri itse ajoi miljardin pääomittamista yliopistoihin eikä killinkiäkään tullut. Ei voi ymmärtää, että tällä politiikalla tämä homma olisi hallussa.

17.52 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aina mielenkiintoista kuulla näistä koulutusleikkauksista, kun edellinen hallitus oli tosiaan toisen asteen koulutuksesta leikkaamassa enemmän kuin mitä tämä hallitus tekee. Lisäksi vihreät vaihtoehtobudjetissaan olivat tekemässä leikkauksia myös koulutukseen eivätkä perumassa nykyisen hallituksen leikkauksia, joita on jouduttu tekemään toiseksi suurimpaan hallinnonalaan. Onneksi myös uudistetaan koulutusta nyt niin, että sitä rahaa ei mene jatkossa niin paljon. Ja onneksi myös tehdään sellaisia uudistuksia, että nuoret pääsevät nopeammin työelämään sitten heti koulutuksen jälkeen.

Ilmettelen myös sitä, miksi täällä ei keskustella siitä enemmän, kun puhutaan tästä valtiontalouden kehittymisestä, että kuitenkin on tärkeitä, että tämä velkaantuminen saadaan lopetettua hallituskauden aikana. Siitä tavoitteesta kyllä pidetään tiukasti kiinni. Taloutta ei kyllä pystytä hoitamaan — ei kyllä kukaan pysty hoitamaan omaakaan talouttaan — jos jatkuvasti ylivelkaannutaan. Se on meidän kärkitavoitteemme työllisyyden hoidon lisäksi.

17.53 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Heinosen esimerkki näistä tasa-arvorahoista on hyvä esimerkki tämän hallituksen kehysriihen päätöksistä: ensin leikataan kokonaan pois, ja sitten palautetaan osa — ja juhlietaan suurena koulutuspoliittisena saavutuksena. [Timo Heinosen välihuuto] Jos tällä matematiikalla mennään, niin sitten tämä Suomen nostaminen on todella helppoa. Eli leikataan kymmenen euroa, ja palautetaan yksi tai kaksi euroa, ja sitten ilmoitetaan, että nyt Suomi lähtee nousuun. Jos tämä näin helpoksi käy, niin miksei tätä aikaisemmin.

Arvoisa puhemies! Itse asiassa edustaja Jarva tässä totesi, että hallitus pitää kiinni tavoitteestaan pysäyttää velkaantuminen tällä hallituskaudella. [Krista Kiuru: Eikä tule toteutumaan!] No, siinä varmaan on pieni inhimillinen virhe, koska se tavoite on 2021. Mutta missä pitäisi olla vuonna 19? Hallituksen oma tavoite on se, että valtiontalouden alijäämä 2019 saisi olla enintään miljardin. Nyt hallituksen omassa suunnitelmassa täällä on miinus 4,2 miljardia. Tässä on yli 3 miljardin ero. [Puhemies koputtaa] Keskustalaiset edustajat, ovatko hallituksen taloustavoitteet vielä voimassa?

17.54 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mitä tulee verotukseen, niin aina puhutaan, että suurituloisia suositaan. Päinvastoin, tämä hallitushan laski tätä solidaarisuusveron alarajaa. Nyt Yle-maksuun tehdään solidaarisuuden porrastus ja niin edelleen. Viime vaalikaudella kyllä joka vuosi kiristettiin verotusta. Se oli yksi syy

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

siihen, että Suomen talous sakkasi, koska kaikki verot kuitenkin menevät kilpailukyvyyn heikkenemiseen. Mutta todellakin, ei siitä ole epäselvyyttä, että nyt ei ole kaikki putkessa, jotta saavutettaisiin tavoitteet, mutta tässähän on kaksi vuotta aikaa tehdä. Tässä jos katsoo viimeisiä talouslukuja, katsoo viimeisiä työllisyyslukuja, katsoo tätä tekemisen meininkiä, mikä on — minä henkilökohtaisesti olen positiivinen, että hallitus pääsee tavoitteisiin tai erittäin lähelle niitä. Se olisi meidän kaikkien yhteinen etumme. Tässä meidän taloudessamme on nyt todella positiivinen riski myöskin olemassa, jos ei maailmalta vain nyt tule isoja ongelmia.

17.55 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ei kukaan myöskään salin tältä puolelta sano, että kaikki on nyt hyvin. Mutta suunta on nyt oikea taloudessa, ja siksi minä ihmettelen opposition vaatimusta, että suuntaa pitää muuttaa. [Vasemmalta: Ei kun löytää!]

Sitten toinen kysymys. Edustaja Mikkonen, teidän puolueenne puheenjohtaja Ville Niinistö kertoi Twitterin kautta koko Suomen kansalle 16. maaliskuuta, että "hallitus aikoo kehysriihessä leikata 25 miljoonaa euroa lisää varhaiskasvatuksesta". Nyt minä kysyn, edustaja Mikkonen: onko tämä semmoinen paljon puhuttu valeutinen vai onko tämä semmoinen vaihtoehtoinen fakta? Tosiasia on se, että hallitus ei leikannut varhaiskasvatuksesta kehysriihessä senttiäkään, vaan päinvastoin lisäsi resursseja varhaiskasvatukseen yli 100 miljoonalla eurolla.

Kolmanneksi totean, että huoli soten säästöistä on aiheellinen. Toivonkin, että kaikkien puolueiden edustajat tulevissa maakuntavaltuustoissa, eduskunnassa ja hallituksessa pitävät huolen, että säästöt toteutuvat.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt myönnän vielä seuraavat vastauspuheenvuorot: edustajille Mikkonen, Kiuru, Heinonen ja Viitanen. Sen jälkeen puhujalistaan.

17.56 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella hieno asia, että puoliväliriihessä hallitus teki pieniä lisäsatsauksia koulutukseen, varhaiskasvatukseen. Me olemme näistä erittäin iloisia, vaikka ne eivät tokikaan kattaneet niitä rajuja leikkauksia, mitä hallitus teki aiemmin, mutta kyllä suunta oli tässä aivan oikea.

Sitten haluan korjata sen kummallisen käsityksen, mikä täällä liikkuu. Kun viime hallituksessa — kyllä — me ja moni muu puolue oli leikkaamassa koulutuksesta, niin juuri sen takia vaalien alla kaikki totesivat, että näin ei voi jatkua, tähän täytyy tulla stoppi — mutta silti nykyinen hallitus jatkoi tätä leikkauspolitiikkaa. Meidän vaihtoehtobudjetissamme pyrittiin kaikki koulutusleikkaukset sinne laittamaan takaisin ja etsittiin niihin myös rahat, mutta näitä leikkauksia tuli niin hurjalla vauhdilla, että meiltä unohtui sieltä noin kymmenisen miljoonaa. En minä nyt ymmärrä, miten se on meille niin suuri synti, kun niitä todellisia leikkauksia teki tämä hallitus satojen miljoonien edestä.

17.57 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Orpo totesi minusta ihan fiksusti tullessaan kahden päivän neuvottelujen jälkeen kertomaan lopputuloksesta, että kyllä niitä työllisyyspoliittisia toimenpiteitä lisää kaivataan. Se varmasti kiteytti tämän kahden päivän annin siihen, että laihaksi jäi.

Miksi me nyt vaahtoamme niin paljon siitä, että näiden toimien olisi pitänyt olla vahvempia: sen takia, että nämä hallituksen omatkaan tavoitteet eivät toteudu, ja pelkona on,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

että jossakin vaiheessa nämä asiat joudutaan laittamaan kuntoon. Me toivomme todella, että hallituksella puhti ja toimintakyky riittäisivät siihen, että näin tapahtuisi. Nyt on kysymys siitä, että kun säästetään, se pitää tehdä tavalla, joka on kestävä.

Viime hallituskauden lopussa todettiin, että koulutuksesta ei enää kannata säästää. Edeltävä hallitus säästi koulutuksesta 2,7 miljardia euroa kumulatiivisesti laskien. Tämä hallitus on säästänyt 3 miljardia euroa koulutuksesta, ja kokoomus ainoana hallituspuolueena on säästänyt koulutuksesta jo 6 miljardia kumulatiivisesti laskien, mikä kertoo [Puhemies koputtaa] osaamispanoksen vähättelystä.

17.58 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt en ihan ymmärrä tätä keskustelua. Kun edustaja Lindtmania kuunteli viime ja edellisviikolla ja vaalien alla, niin silloin huudettiin, että perukaa säästöjä. Nyt kun niitä säästöjä on peruttu, niin nyt vaaditaan perumaan niitä säästöjen perumisia. [Pia Viitanen: Ei vaadita!] Eikö se ole hyvä asia, että nyt ohjataan rahaa peruskouluun, tasa-arvorahaa? Jos se on säästöjen perumista, niin minun mielestäni se on hyvä asia. Me tarvitsemme peruskoulussa tällä hetkellä lisää panostuksia tasa-arvoon, [Krista Kiurun välihuuto] ja on hyvä arvovalinta, että se tehdään. Myös päivähoitomaksujen alentaminen on merkittävä asia monelle lapsiperheelle, ja sitä ei kannata yhtään väheksyä.

Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz nosti hyvin aiheellisesti esille edustaja Niinistön tviitin 16. maaliskuuta, missä hän kertoo, että hallitus aikoo leikata 25 miljoonaa varhaiskasvatuksesta. Nyt ryhmän puheenjohtaja ei kyllä kertonut, onko tämä sellainen vaaliin vaikuttava valeuutinen [Puhemies koputtaa] vai vaihtoehtoinen totuus. Miksi tällaista täytyy levittää Suomessakin? Sitä tapahtuu monesta muustakin maasta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, edustaja Lindtmanin nimi mainittiin sen verran vahvasti, että annetaan hänelle vastauspuheenvuoro, ja sen jälkeen Viitanen, ja sitten puhujalistaan.

18.00 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Teen tämän nyt niin selväksi, että edustaja Heinonenkin ymmärtää. On erinomaisen hyvä asia, että hallitus perui osan päätöksestään leikata koulujen tasa-arvorahaa. Se on täysin selvä, olen tästä samaa mieltä. On hyvä, että tunnustitte, että se on päätöksen peruminen. [Timo Heinonen: Totta kai!] Mutta, edustaja Heinonen, kysymys on siitä, että kun te perutte päätöksiä osin, niin te täällä juhlitte sitä suurena käänteenä ja suurena kasvu-uudistuksena, [Ben Zyskowicz: Ei!] että tällä saadaan tavoitteet saavutettua. [Timo Heinonen: Talouden käännettä juhlimme!] Leikataan 10 miljoonaa ja ollaan hiljaa, palautetaan miljoona ja juhlietaan sitä suurena saavutuksena — kyllähän tämä nyt on aikamoista sumutusta.

Edustaja Zyskowicz, siitä suunnasta: Ensinnäkin taloudessa ja työllisyydessä käänne tapahtui 15, se on fakta, ja siinä ei ollut tämän hallituksen talouspolitiikalla mitään tekemistä, sekin on fakta. Sitten kulmakertoimesta voimme puhua. Mutta se suunta, mistä olemme huolissamme, mikä pitäisi muuttua, [Puhemies koputtaa] on se, että tämän hallituksen aikana eriarvoisuus on tutkitusti lähtenyt kasvuun. Tässä suunnan pitää muuttua. Ja ymmärrän, [Puhemies koputtaa] että te ette ole tästä huolissanne, mutta ihmettelen, miksi keskustaa tämän hyväksyy.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

18.01 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuli vain mieleen, että ehkä näitä valeutisia on ollut silloin ennen vaalejakin liikkeellä kovasti. Muistan kokoomuksen erään puheenjohtajan, joka heilutteli lappua, että enää ei leikata koulutuksesta. En tiedä, mikä valeutinen se tosiaan oli, tai vaihtoehtoinen fakta, mutta tähän nyt paljastaa kaiken totuuden tämän hallituksen mentaliteetista, mitä tällä hallituskaudella on kaiken kaikkiaan tapahtunut.

Se on ihan totta, että tässä kävi juuri niin kuin edustaja Lindtman äsken kuvasi. Ne hyvät asiat, mitä täällä nyt mainostetaan, ovat aikaisempien leikkausten perumisia. Eli tässä nyt edelleen leikkaustaso jää, mainittakoon tämä perusopetuksen laaturaha: pysyvä leikkaus 40 miljoonaa vuosi, ja nyt sitten palautetaan 15. Muistaisin edustaja Heinosen Metso-rahon iloinneen: pysyvä leikkaus 18 miljoonaa, palautetaan 5. Eli tämä nyt on se logiikka, ja tässä mennään.

Ehkäpä juuri siksi eduskuntaryhmät nyt ovat nielleet tämän hallituksen kehysriihipäätöksen, koska ilmeisesti siellä ei ole avattu näitä vaan ehkä on luettu vain ne rivit, joissa sanotaan, että nyt tulee lisää, [Puhemies koputtaa] mutta ei ole kenties katsottu sitä pientä historiallista perspektiiviä tähän kokonaisuuteen.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, ja nyt puhujalistaan.

18.02 **Eero Lehti kok:** Arvoisa herra puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Heinäluoma esitteli minun mielestäni tasapuolisesti valiokunnan mietinnön ja kiinnitti aivan oikeisiin, suuren luokan kysymyksiin huomiota.

Ensinnäkin, Suomen velkaantuminen: Jokainen miljardi, joka otetaan lisää, on pois siitä resurssista, joka mahdollisesti myöhemmin tarvitaan. Varovaisuusperiaatetta kannattaisi noudattaa. Vähitellen Suomen velka-asema alkaa olla niin suuri, että korkotason vähäininkin muutos alkaa aiheuttaa suuria lisävaikeuksia 100—150 miljardin lainapotista. Vaikka sitä kausaliteettia yrittää laskea kuinka pitkälle tahansa, niin viime kädessä siellä on kuitenkin elinkeinoelämän kyky investoida ja ottaa lainaa. Se vaikuttaa myös työeläkeyhtiöiden rahoitusasemaan siten, että korkoinstrumenteista saatu tuotto jää kyllä sen taakse vähempänä merkitykseltään.

Suhdannekäänteiden ennustaminen on osoittautunut ainakin Suomessa äärimmäisen vaikeaksi. Suomen Pankin johdolla tätä asiaa on harrastettu varmaan sata vuotta huonolla menestyksellä, ja vaikka viimeisen 30 vuoden aikana tietokoneiden ohjelmointi on edistynyt ja kapasiteetit koneissa lisääntyneet, tulos on edelleen varsin laiha. Oikeastaan yhtään suhdanne-ennusteen käännepestettä ei ole pystytty ennustamaan. On hyvin helppoa tehdä ennusteita, jotka lähtevät trendinomaisesta kehityksestä. Mutta kyllä muistan erään valtiovarainministerin sanoneen, että finanssikriisi ei tule koskettamaan Suomea. Hän on nyt merkittävässä asemassa aivan Euroopan tasolla näissä asioissa. Voisi sanoa, että megaluokan väärinarviointi, mutta ei sinänsä harvinaista. Paremminkin voisi sanoa, että on äärimmäisen vähän niitä, jotka pystyvät luotettavasti kerta toisensa jälkeen edes jotenkuten arvioimaan talouden kehitystä.

Mistä täällä sitten viime kädessä ongelmat johtuvat? Suomessa on yli 600 000 ihmistä vailla aktiivista roolia työelämässä, missä heidän pitäisi olla. Jos mennään 40 vuotta taaksepäin, niin tilanne oli toinen. Silloin meillä oli kymmenesosa tästä määrästä työttömiä ja silloinen tasavallan presidentti ryhtyi hätätilahallituksen muokkaamiseen ja sitä kautta tilanteen haltuunottoon. OECD:n ja monien muiden tutkimuslaitosten — jotka ovat ulko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

puolisia, eivät siis kotoperäisiä — arvio on, että meidän työmarkkinat ovat liian jäykät. Suomessa sopeutuminen tapahtuu yt-neuvottelujen, irtisanomisten ja työttömyyden kautta. Ja siinä on aika pitkä siirtymävaihe halvempaan tai huonommin palkattuunkin työhön, kun yleensä niitä parempia ei enää ole jäljelläkään, kun talous menee väärään suuntaan, ja tämä on kallis lasku myös valtiolle mutta myös ennen kaikkea ihmisille, jotka joutuvat ennen pitkää helposti syrjäytymisen kohteeksi. Sen jälkeen kun työttömyyttä on jatkunut pari vuotta, kuten hyvin tiedätte, työmarkkinoille palaaminen on enemmänkin sattumanvaraisista kuin mahdollista. Vaikuttaa myös ehkä siltä, että riippumatta hallituspohjasta näiden rakenteellisten uudistusten tekeminen on ylivoimaisen vaikeata. Aina löytyy niitä tahoja, jotka haluavat ainakin lyhyellä tähtäimellä voittaa aikaa ja siirtää ongelmia tuonnemmaksi, mutta pää on tässä jonain päivänä tuleva vetävän käteen.

Mitä tulee tähän, mihinkä valiokunnan puheenjohtaja Heinäluoma otti kantaa, eli sotevaikutuksiin, niin olen kyllä aika huolissani niistä, kun näyttää siltä, että maakuntatasolla palkkaharmonisointi aiheuttaa jälleen erilaisen kustannustason kuin tähän asti. Ja ehkä kun tarjontaa palveluissa lisätään, niiden käyttökin laajentuu. Onko tuottavuuden kautta saavutettavissa sellainen parannus, että kokonaiskustannukset valtiolla pysyisivät sillä oletetulla tai toivotulla miinus 3 miljardin tasolla? Minun mielestäni se on vähintäänkin epävarmaa. Paremminkin sanoisin, että lyhyellä tähtäimellä sen sijaan on varmaa, että kustannukset nousevat: joudutaan panostamaan erilaisiin järjestelmiin. Olen ihmetellyt, kuinka kunnat pidemmän päälle tulevat selviytymään neljän vuoden jälkeen, jolloin ainakin tietyissä kunnissa on huomattava määrä kiinteistöjä, joiden velkataakka on kunnan taseessa, mutta käyttö on maakunnalla, joka ei ole velvollinen välttämättä edes käyttämään näitä, jotka se katsoo ylimääräisiksi kiinteistöiksi.

Kaiken kaikkiaan Suomi on joutumassa sellaiseen kehitysloukkuun, että jään odottamaan edustaja Lindtmanin aikaansaannoksia kahden vuoden kuluttua, kun hän on ministeri, että miten hän tämän ratkaisee. Minä tulen tässä etukäteen varoittamaan, että kaikki, mitä on puhuttu, on Ylen arkistossa. [Naurua] — Kiitoksia.

18.08 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Palaan tähän valiokunnan mietintöön ja sen suureen linjaan. Keskustelu tuossa debatissahan valtaosin koski oikeastaan tätä hallituksen tuoretta kehyspääöstä, sen vaikutuksia ja sisältöä ja merkitystä. Ymmärrettävistä syistä, se on tietysti tuore päätös ja ajankohtainen poliittinen asia. Mutta sitten tämän Suomen kokonaispärjäämisen kannalta tällä vähän pidemmän ajan näkökulmalla, ohi tämän kehyspääöksen, on tosi iso vaikutus meidän kaikkien toimintaolosuhteisiin, kansalaisten hyvinvointiin ja myös kansalaisten tyytyväisyyteen. Näistä uhkista ja riskeistä tässä pidemmässä kehityksessä on tarve väistämättä puhua.

Tämä sote-uudistus, johon jo tuossa debatissa viitattiin ja myös omassa esittelypuheen-
vuorossani viittasin, on kyllä toistaiseksi erittäin iso kysymysmerkki. Nimittäin kun tätä asiaa on nyt selvitetty, että mistä tämä 3 miljardia tuli lukuna, niin sehän ei todellakaan ole mikään arvio siitä, mitä on saavutettavissa, vaan se oli valtiovarainministeriön aikaisemmassa, jo tätä hallitusta edeltäneessä suunnittelussa oleva lähtökohta, että jotta tähän isoon kehikkoon kestävyysvajeen supistamisesta noin 10 miljardilla päästään, niin sen tavoitteen alataavoite on, että pitäisi sote-uudistuksella saavuttaa tämä 3 miljardia. Eli se on taavoite, ja sitten on täysin eri asia, missä vauhdissa siihen päästään ja mitkä toimet siihen tuovat ja päästäänkö tähän tavoitteeseen lähellekään. Tähän saakka kaikki kuultu tästä sote-uudistuksesta antaa aiheen kyllä suureen huoleen, kun arvioidaan julkisen talouden tilaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

Jos katsotaan Ruotsia esimerkkinä, joka meni tällaiseen rajoitettuun valinnanvapauteen terveydenhuollossa, nimenomaan terveydenhuollon puolella, niin sen lopputuloksenahan ei ollut menojen säästyminen tai menojen kääntyminen alaspäin, vaan sen lopputuloksena oli näiden palvelujen kysynnän vahvistuminen ja kustannusten kasvu. Ja tämä tapahtui erityisesti väestörikkailla alueilla, missä tällä valinnanvapaudella oli suurempi merkitys. Nyt kysymys kuuluu: Kun kuljemme vielä vahvempaan valinnanvapausmalliin kuin tämä Ruotsin malli oli, voimmeko tehdä sen niin, että se johtaa menokehityksessä päinvastaiseen etumerkkiin kuin mitä Ruotsissa tapahtui? Olemmeko niin paljon innovatiivisempia, niin paljon parempia kuin ruotsalaiset, että samalla tiellä teemme asiat menoja vähentäen eikä niitä lisäten? Kun sen näin ajattelee, niin ymmärtää, että tässä ollaan vaikeiden, todella vaikeiden kysymysten äärellä.

No sitten toinen asia, jota myös valiokunnassa käytiin lävitse mutta jota debatissa ei sivuttu, koskee tätä kysymystä kuntien lainanhoitokulujen kehityksestä. Yksi sote-uudistukseen liittyvä ratkaisu on, että kuntien sosiaali- ja terveystalouden menot siirtyvät tässä mallissa maakunnalle ja sitten niiden rahoitus siirtyy valtiolle. Tämän seurauksena kuntien verotulot tulevat merkittävästi kaventumaan, ja on esitetty arvio, että noin kaksi kolmasosaa verotuloista kunnilla jää saamatta. Kun kunnilla on huomattava määrä velkaa — aikoja sitten tämä kuntien velan määrä ylitti 10 miljardia ja on jatkanut sen jälkeen tasaista kasvua — niin kysymys kuuluu: mitä tapahtuu luottoluokituksille kuntien osalta? Kun velallisen velkataakka pysyy ennallaan mutta tulot tippuvat, yli puolet tuloista jää pois, niin joudutaan pelkäämään, että luottoluokitus kunnilla voi heikentyä ja sen tuloksena lainan saanti ja lainan hoitokulut tulevat olemaan kasvusuunnassa. Edustaja Lehtihän taisi viitata tähän kiinteistöongelmaan, että tämän lisäksi kunnille uhkaa jäädä iso joukko myös huonokuntoisia kiinteistöjä, joiden käytettävyys jatkossa sosiaali- ja terveystalouden palveluissa on hyvin epävarmalla pohjalla. Kuntien takauskeskus on kiinnittänyt huomiota tähän riskiin kuntien varainhankinnan kustannusten kasvussa, ja sekin on yksi asia, joka valtiovarainvaliokunnan työssä noteerattiin, ja tuossa mietinnössä on pieni huomio tähänkin.

Mutta siis tästäkin seuraa, että on monella eri suunnalla tämän ja ensi vaalikauden osalta näköala ehkä pikemminkin sen tyyppinen, että voi olla, että sote-uudistuksella, niin hyvä kuin se on tavoitteiltaan ja niin kannatettava kuin se on tavoitteiltaan ja niin välttämätön kuin se on, voi olla tällä ja ensi vaalikaudella pikemminkin kustannuksia lisäävä merkitys. Ja sitten jäädään katsomaan, mitä tapahtuu sen jälkeen eli 6 vuoden jälkeen 2023 tapahtuvalla vaalikaudella. Tämä tästä kotimaan puolesta.

Sitten tulen vielä Euroopan unionin talous- ja kasvu- ja vakaussopimuksen sääntöihin ja niiden noudattamiseen. Yksikään edustaja ei debatissa halunnut tähän asiaan puuttua. Silloin tällöin siitä käydään hyvin vahvaa julkista keskustelua, ja mielestäni eduskunnassakin pitäisi kyllä tästä asiasta puhua. Otan siitä vain nämä kaksi näkökohtaa esille.

Ensimmäinen koskee Suomen toimintalinjaa kasvu- ja vakaussopimuksen osalta. Kyllä meidän keskuudessamme kannattaa pohtia paitsi hallituksen kabineteissa ja eduskunnan valiokunnissa myös tässä istuntosalissa, mitä linjaa Suomi noudattaa suhteessa vakaussopimuksen ehtoihin: jatkammeko sillä linjalla, että otamme nämä ehdot omassa toiminnassamme vastaan pyrkien niiden mahdollisimman tarkkaan noudattamiseen ja pyrkien välttämään tämän sopimuksen ehtojen rikkomista? Tämä on iso henkinen asia, ja nyt valiokunta päätyi siihen — tavallaan voi sanoa edustaja Lehden puheenvuoron hengessä, että tällaisella varovaisuusperiaatteellakin valiokunta päätyi siihen — että on turvallisempaa pienen maan lähteä siitä, että pyritään näitä ehtoja noudattamaan. Sitten on eri asia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

tämä, kuinka hyviä ne ovat suhdannepolitiikan tai eurooppalaisen suhdannepolitiikan kannalta. Mutta oman maamme pärjäämisen kannalta varovaisuus tällä alueella voi hyvinkin olla viisautta, ja tästä asiasta eduskunnan pitäisi pystyä puhumaan ja kantaa ottamaan niin vaikea asia kuin se sitten onkin. Siinähan ei kenelläkään voi olla varmaa tietoa, eli se on siten jossain määrin myös, ei nyt filosofinen, mutta ei varmaan tietoon perustuva näkökohta.

Toinen asia koskee nyt jo käynnissä olevaa koko vakaus- ja kasvusopimuksen ja siihen liittyvän muun lainsäädännön uudistamista. Kun Suomen pyrkimyksenä, jota valiokuntakin asettui kannattamaan, on, että sääntöjen pitäisi olla yksinkertaisia ja läpinäkyviä ja sillä tavalla kaikkien päätöksentekijöiden on kyettävä hahmottamaan, mihin on sitouduttu, mitä kohti pyritään, niin sitten toisena puolena on se, että mitä yksinkertaisempia nämä säännöt ovat, sitä enemmän ne saattavat olla ristiriidassa käytännön näkökohtien kanssa.

Nythan unioni tosiasiallisesti tässä sääntökehikossa on kulkenut joustavampaan suuntaan. On tehty poikkeamamahdollisuuksia, jotta ei tarvitse käynnistää alijäämämenettelyyn liittyviä sanktioita, vaikkapa sitä päätöstä, että valtiolta lähdetäisiin perimään sakkoja vakaus- ja kasvusopimuksen ehtojen rikkomisen takia. Kun on kuljettu joustavampaan suuntaan, niin paitsi että on ollut myös isoista maista, kuten vaikkapa Ranskasta ja Italiasta, painetta tähän suuntaan, Espanjasta ja niin edelleen, niin on ollut se ajattelu, että ehkä tämä joustavuus on kuitenkin koko euroalueen toimintaan nähden parempi lopputulos talouskasvun ja sitä kautta työllisyyden kannalta.

Tässä meillä on merkittävä ero sekä finanssi- että valuuttakurssipolitiikan puolella siihen, mitä Yhdysvallat teki finanssikriisin alettua. Voi hyvin olla, että euroalueen kireä politiikka ja myös euroalueen rahapolitiikka pahensivat finanssikriisiä 2010 jälkeen. Eli pyrkimys ryhtyä euroalueen kokonaismittakaavassa nopeasti leikkaamaan näitä alijäämiä saattoi hyvin olla tekijä, joka johti kotimaisen kysynnän, euroalueen kokonaiskysynnän vähentymiseen ja sitä kautta pahensi vaikeuksissa olevien maiden tilannetta ja vaikutti myös täällä Suomessakin. Tästäkin sietäisi keskustella sekä akateemikkojen, taloustutkijoiden että myös poliittisten päätöksentekijöiden, kumpaa reittiä kuljetaan. Mekin kannattamme läpinäkyvyyttä ja mahdollisimman yksinkertaista mallia, mutta onko niin, että näitä joustomahdollisuuksia kuitenkin tarvitaan. Jätän tähän kysymyksen vastaamatta, mutta toivoisin, että eduskunnassa heräisi myös tämä isompi euroalueen järkevän talouspolitiikan kysymys, varsinkin kun eduskunnassa on myös kansanedustajaksi valittuna merkittävän taloustieteellisen koulutuksen saaneita [Puhemies koputtaa] ja sillä alueella myös näyttönsä antaneita.

18.18 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa puhemies! On aivan totta, että tässä tarkastusvaliokunnan mietinnössä puhutaan esimerkiksi korkopolitiikan vaikutuksista. Ja siinä hetkessä, kun Suomen taloustilanne on ollut hauras, niin totta kai meille on tärkeintä se, että saamme omilla toimillamme Suomen talouden käännettyä. Ja kyllä meidän täytyy myös luottaa siihen, että myös eurooppalaisen talouden täytyisi olla vakaa, ja sillä on aivan selkeä seuraus meidän talouteemme.

Täällä on puhuttu tästä EU:n makrotalouden epätasapainomenettelystä, ja itse asiassa Suomihan pääsi pois siitä menettelystä, toisin kuin esimerkiksi vaikkapa Ruotsi. Muistaakseni myös Saksalla on vielä menettelyssä asioita olemassa. Sikäli kahden vuoden aikana hallitus on tehnyt aivan oikeita toimenpiteitä, ja ne on komissiossakin tunnustettu, mutta ei suinkaan maan talous ole tullut lähellekään valmiiksi. Paljon on vielä tehtävää, ja kuten tuossa debatin aikanakin todettiin, hallituksen taloustavoitteet ovat erittäin kunnianhimo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

sia ja ne vaativat kyllä vielä paljon toimia. Niitä toimia ripotellen kuitenkin pyritään tekemään. Jokainen työtön vähemmän on hirvittävän tärkeä asia, ja vaikkapa se tuore päätös, että päivähoitomaksuja jo toistamiseen lasketaan — ja nyt tällä kertaa nimenomaan sen takia, että pyritään kannustamaan ihmisiä töihin — tuo arviolta 4 200 uutta työpaikkaa.

Täällä on kritisoitu myös huoltajakorotusta, ja kyllä keskusta näkee sen ennen kaikkea rakenteellisena uudistuksena. Se on uudistus, joka pysyy toivottavasti myös tulevana vaalikausina ja on erittäin tärkeä pienille opiskelijaperheille, vähätuloisille opiskelijoille.

Täällä on myös perätty tätä historian kaarta. Historian kaari on se, että tämä hallitus teki panostuksia 300 miljoonaa puoliväliriihessä. Sosiaalidemokraatit muistavat varmaan, mitä edellinen hallitus teki puoliväliriihessä: ilmoitti 300 miljoonaa leikkauksia ja veronkorotuksia saman verran.

18.20 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Minusta tämä on, voisinko sanoa, häkellyttävää, ehkä vähän hellyttävääkin, että täällä hallituspuolueiden edustajat on sillä tavalla ehkä valjastettu kertomaan tällaisia niin sanottuja pikku, pikku positiivisia, söpöjä uudistuksia, mitä hallitus tekee. Tosiasia nyt on esimerkiksi tässä jo mainitusti, että samaan aikaan, kun sanotaan, että nyt tulee lisäyksiä koulujen tasa-arvorahoihin, niin hupsista, emme kerrokaan sitä, että ensin on leikattu kaikki pois ja taso jää huomattavasti matalammaksi kuin se on aiemmin ollut.

Eli kyllähän näistä asioista voi aina puhua kauniisti, mutta mielestäni olisi syytä mennä nyt ihan aidosti näiden asioiden lähteille ja käsitellä tilannetta, missä tässä ja nyt olemme. Siihen nähden esimerkiksi, puhemies, mielestäni eduskuntaryhmämme puheenjohtaja Antti Lindtman esitti äärimmäisen tärkeän kysymyksen, johon valitettavasti me emme hallituspuolueilta saaneet vastausta: eli jos aiemmin on tavoiteltu miljardin alijäämän maksimia ja yhtäkkiä itse kirjataan jo kolminkertainen summa, oliko se 4,2, niin eikö se ole aika iso kysymys?

Siksi, puhemies, voin sanoa suoraan, että normaalisti siitä en harmistuisi, mutta nyt olen hieman harmistunut, että edustajat Heinonen ja Zyskowicz poistuivat salista, koska olisin halunnut ihan oikeasti, että hallituspuolueet olisivat tässä ja nyt analysoineet tätä. Toki me käymme jatkossakin talouspoliittisia keskusteluja, varmaan vastauksia tähän saamme, mutta mielestäni, sanoisin, tässä on aika iso uutinen kuitenkin, jos hallitus näin näyttävällä tavalla kuitenkin oman tavoitteistonsa antaa joustaa eikä millään tavalla siihen reagoi, mitä Sipilä itse on kuitenkin aikanaan edellyttänyt.

Mutta, puhemies, puheenvuorossani haluan kyllä sanoa, ihan tuohon edelliseen edustaja Heinäluoman viisaaseen, analyttiseen puheenvuoroon laajemminkin, että olen kyllä täsmälleen samaa mieltä siitä, että on hyvä, että valiokunta tuli siihen tulokseen, että varovaisuusperiaatteen nimissä tässä ja nyt meidän on syytä lähteä siitä, että pyrimme toden totta näitä EU-kriteerejä noudattamaan, [Puhemies koputtaa] mutta jatkossa sen keskustelun paikka toki on, mikä on Euroopan laajuisesti järkevää.

18.22 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Aina, kun muistellaan näitä historiallisia tekoja, on hyvä muistaa, mitä kevään 2015 vaaleissa suuret puolueet lupasivat ajaa, jos pääsevät hallitukseen, nimenomaan työpaikkojen luomiseksi ja työllisyyden lisäämiseksi. Neljä taloudellista tutkimuslaitosta, keskeiset mukaan lukien Suomen Pankki, Ylen pyytämänä katsoi, mitä suuret puolueet ajavat näissä vaaliohjelmissä näitten asioiden edistämiseksi. SDP:n osalta todettiin, että leikkauksissa aiotaan toteuttaa vihdoin toisen asteen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

koulutukseen tämä 270 miljoonan euron leikkaus, joka pysäytettiin silloin ennen vaaleja. Sitten näistä työllisyyttä lisäävistä keinoista on mainittu, että hyvä tavoite on, että vientiä ja investointeja pyritään lisäämään, mutta siihen konkreettisia keinoja tässä vaaliohjelmassa ei ollut. Myöskin oli hieno asia se, että verotusta pieni- ja keskituloisilta olisitte laskeneet, ja sitähän me olemme tehneet tällä vaalikaudella. Verotusta on laskettu niin, että saadaan asioita eteenpäin. Mutta muita keinoja ei löydy työllisyyden lisäämiseen. Näin siis johtavat taloudelliset tutkimuslaitokset SDP:n toimista.

Nyt näitä toimia on tehty tällä hallituskaudella, että nimenomaan työn vastaanottamiseen ja tarjoamiseen haetaan ja on haettu niitä keinoja, että sitä helpotetaan, että työn vastaanottamisen ja tekemisen pitää olla aina kannattavampaa kuin kotiin jäämisen. Siihen myöskin nämä aktiivimallit tähtäävät. Se on vaikea pala, että saavutettuja etuja karsitaan, mutta tärkeintä on se, että ihmisiä saadaan töihin ja aidosti omalla palkkarahallaan omaa sosiaaliturvaansa hoitamaan. Se on kaikista tärkeintä.

Se, mikä puoliväliriihessä oli erityisen hienoa, oli itsensä työllistäjien aseman parantaminen. [Puhemies koputtaa] Sitä lähetään nyt selvityksen pohjalta aidosti viemään eteenpäin.

18.25 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Jatkan vielä eurooppalaisen talouspolitiikan ja Euroopan unionin tulevan politiikan pohdiskelua. Kun puhumme nykyisen euroalueen vakaus- ja kasvusopimuksen säännöistä, niin sitten joudumme tänä vuonna vielä pohtimaan sitä, mikä on koko Euroopan unionin tulevaisuus, millaiselle uudistustielle unioni lähtee. Me tiedämme, että sillä on iso vaikutus finanssipolitiikkaan, finanssipolitiikan ajatteluun. Siellähän on erilaisia esityksiä ollut muun muassa siitä, että euroalueelle tulisi yhteinen budjetti ja euroalueelle tulisi yhteinen valtiovarainministeri.

Nämä kysymykset ovat erittäin nopeasti myös meidän edessämme. Eduskuntahan ei ole tähän mennessä tästä puolesta käynyt keskustelua, mutta nyt, kun komission puheenjohtajan, voiko sanoa, tiekarttavaihtoehdot esiteltiin, siellä oli viisi vaihtoehtoa Euroopan unionin kehityssuunnalle. Yksi vaihtoehto oli sellainen, joka on mitä ilmeisimmin se, johon tässä tullaan päätymään, ja se on tämä eri tahtiin syvenevän yhteistyön Eurooppa. Eli unionin maat voivat keskenänsä tehdä ratkaisuja, joissa ne lähtevät viemään pidemmälle yhteistyötä jollakin alueella, vaikkapa puolustusyhteistyössä tai sitten euroalueen talouspoliittisessa yhteistyössä.

Ja nyt menen tähän talouspoliittisen yhteistyön puoleen. Me voimme siis syksyllä olla jo tilanteessa — heti Saksan vaalien jälkeen — että unionin maista ja euromaista eräät ovat valmiit menemään pidemmälle talouspoliittiseen yhteistyöhön kuin mitä tähänastiset säännökset ovat. Meidän pitäisi sen ohella, että käymme tämän tarpeellisen juupas—eipäs-keskustelun siitä, mitä kehysriihessä on päätetty, katsoa hiukan kauemmaksi ja hiukan korkeammalta, koska meidän kohtalomme on kuitenkin sidottu euroalueen ja koko Euroopan unionin tulevaisuuteen mitä suurimmassa määrin: millaista politiikkaa me haluamme tehdä, jos tällainen syvenevän [Puhemies koputtaa] yhteistyön kehitys aukeaa?

18.27 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! On aivan totta, mitä edustaja Heinäluoma tuossa äsken totesi, että tätä juupas—eipäs-keskustelua hedelmällisempää on varmasti katsoa pitkälle eteenpäin ja miettiä sieltä niitä mahdollisuuksia ja keinoja, miten saadaan rakennettua talous niin sosiaalisesti, ekologisesti kuin taloudellisestikin kestäväälle pohjalle. Mutta täytyy nyt sen verran kuitenkin sanoa, että kun tässä hallituspuolueilta tulee semmoisia syytöksiä, että oppositio ei olisi tyytyväinen siitä, että nyt kehysriihessä laitettiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

panostuksia esimerkiksi koulutukseen tai varhaiskasvatukseen: kyllä me olemme siitä erittäin tyytyväisiä, emme me sitä vastusta. Mutta se, mitä tässä ollaan kritisoitu, on se retoriikka, millä annetaan ymmärtää, että nämä olisivat jotain merkittäviä uusia satsauksia, kun todellisuudessa samoista kohteista leikattiin todella rajusti. Nyt sitten laitettiin lisää rahaa, ja se on hyvä, että laitettiin ja hallituspuolueet ymmärsivät ja korjaavat pieneltä osaltaan näitä virheitä.

Yhtä lailla on erittäin hienoa, että opintolisään vihdoinkin saatiin huoltajakorotus. Se on taivote, jota on kauan toivottu, ja se on nimenomaan semmoinen tärkeä rakenteellinen muutos, joka toivottavasti säilyy siinä jatkossakin. Mutta totuus on myös se, että opintotuesta leikattiin enemmän, mitä nyt tämä huoltajakorotus tuo rahaa. On erittäin hienoa, että huoltajakorotus tuotiin. On toivottavaa, että se jatkossa pysyy siinä opintotuen rinnalla eivätkä sitä tulevat hallitukset siitä poista, mutta totuus on myös se, että se leikkaus, joka opintotukeen tehtiin, oli suurempi kuin mitä tästä huoltajakorotuksesta sitten rahaa nämä opiskelijat saavat. [Pia Viitanen: Niin, 11 euroa! — Marisanna Jarva: Tulo on silti kasvanut!]

18.29 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Ehkä tähän Eurooppaan vielä sen verran, pari sanaa, kun tässä ihan oikein käytiin läpi sitä tilannetta, että tässä nyt mietitään näitä erilaisia EU:n ytimiä ja erilaisia vaihtoehtoja, miten se muodostuu, niin kyllä haluan sanoa, että myös minä olen sitä mieltä, että on syytä niistä asioista keskustella paitsi että suuressa valiokunnassa varmasti käydään läpi, myös ihan julkisella eduskunnan areenalla, koska nämä ovat isoja, isoja asioita. Ja tässä tapauksessa, kun puhumme tänään finanssipolitiikasta, se koskee tietenkin tätä talouspoliittista yhteistyötä, niin kuin tässä mainittiinkin. Ainakin itse näen niin, että tämä eri tahtiin syvenevyys varmasti on, niin kuin edustaja Heinäluoma totesi, se tulevaisuuden suunta. Tässä tietenkin Suomen täytyy myös vahvasti miettiä omia linjauksiaan. Ei ole mikään salaisuus, että itse en ainakaan pidä kovinkaan järkevänä, että menisimme kovin syvään taloudelliseen yhteistyöhön yhteisine valtiovarainministereineen ja muineen. Eli näen tässä kyllä tämänkaltaisia seikkoja. Minusta on ollut hyvä ylipäättään, kun miettii tätä Suomen Euroopan unionin linjaa esimerkiksi nyt näihin Kreikka-tukiin tai muihin, että olemme olleet kuitenkin omalla tiukalla linjallamme ja lähteneet siitä, että kukin sitten niistä veloistaan itse vastaa ja niin poispäin, voisin todeta tässä yhteydessä. Näitä keskustelujahan taannoin käytiin hyvinkin vahvasti myös julkisuudessa, nyttemmin ehkä tässä salissa harvemmin, mutta kuitenkin.

Puhemies! Mitä tulee sitten tähän päivänpoliittiseen kinasteluun, mitä täällä on jonkin verran suoritettu, niin kyllä minun nyt täytyy vain sanoa arvoisille hallituspuolueiden edustajille, että olkaa nyt niin ystävällisiä, että sen verran saisimme ehkä hieman rakentavammaksi tätä keskustelua, että lukekaa nyt tämä kuitenkin [Puhuja näyttää SDP:n vaihtoehtobudjettia]. Se olisi ehkä semmoinen lähtökohta, että tietäisitte, mitä SDP esittää. Täällä on SDP esittänyt erilaisia konkreettisia toimia viennin edistämiseksi, erilaisia konkreettisia avauksia yrittäjyyden edistämiseksi. [Eero Heinäluoman välihuuto] — Tämä on siis SDP:n vaihtoehtobudjetti, [Puhemies koputtaa] todetaan se vielä pöytäkirjaan.

Puhemies, verotuksesta sen verran...

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Puheenvuoroa voi jatkaa korokkeelta.

— Ehkä jatkan seuraavassa puheenvuorossa, se on yksinkertaisempaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

18.31 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Kyllä, hallituksen akuutissa puoliväliriihipäätöksessä on monia erittäin hyviä panostuksia ja vientiä ja kasvua edistäviä asiakohtia: vaikkapa se, että on saatu energia- ja ilmastotekoihin vuositasolla 25 miljoonaa euroa lisää, tai se, että on saatu matkailun kärkihankkeeseen 25 miljoonaa euroa lisää, kiertotalouden panostuksia. Kyllä niiden kautta pyritään luomaan sitä uutta kasvua ja vientiä, josta varmasti täällä myös oppositio on puhunut.

Siitä olen kyllä sikäli hieman surullinen, että myös näitä ajankohtaisia keinoja, joilla kuitenkin pystytään luomaan tuhansia uusia työpaikkoja, pidetään pikku pikku keinoina. Minun mielestäni vaikkapa se ei ole aivan pieni keino, että jo toistamiseen ne päivähoidomaksut putoavat pienituloisilta perheiltä ja tulee nollamaksuluokka.

Asia, mistä emme ole vielä puhuneet tässä yhteydessä, liittyy kyllä siihen huoleen, mikä on laidasta laitaan ollut vaikkapa tutkimuksesta, kehityksestä ja innovaatioista. Panostuksien suhteen myös sinne saatiin nyt vihdoinkin panostuksia niin pääomittamisen kautta kuin myös suoraan rahallisesti. Tämä huoli on ollut niin edellisellä kuin nykyiselläkin vaalikaudella, ja toki kun sinne on leikkauksia tullut, oli välttämätöntä, että sinne myös saatiin nyt tekoja. [Krista Mikkonen: Tehän leikkasitte ensin!]

Mutta sitten vielä, mitä tulee tähän EU-aspektiin ja Suomen tasapainoon EU:n finanssipolitiikan kautta, olen aivan samaa mieltä kuin edellinen puhuja siitä, että tällainen yhteinen valtiovarainministeriö ei kyllä meidän kannaltamme ole toimiva. Mutta kyllä minusta sekin osoittaa sitä, että Suomessa on tehty oikeita päätöksiä — nimittäin tarkistin siitä listasta, miten EU-komissio katsoo jäsenvaltioitaan — kun komissio toteaa finanssipoliittisessa tiedotteessaan, että Suomen taloudessa ei ole epätasapainoja. Sen sijaan esimerkiksi Saksan ja Ruotsin taloudessa on epätasapainoja, puhumattakaan sitten Etelä-Euroopan tai Ranskan talouksista, joissa on liiallisia epätasapainoja. Toki on vielä paljon asioita, joita täytyy saada tehtyä, mutta suunta on oikea.

18.33 **Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Tässähän tämä ongelma tässä nykyisessä euroalueen taloudessa onkin, että siinä on yhtäältä Saksan valtaisa ylijäämä valtiontaloudessa ja myös ulkomaankaupassa, joka sitten osaltaan kuittaantuu erityisesti Etelä-Euroopan maiden suurina alijääminä. Nyt Saksa on tässä erikoisessa tarkastusmenettelyssä sen takia, että Saksan ylijäämät ovat niin valtaisan suuria, että ne ovat ongelma muun euroalueen kannalta, kun käytetään yhteistä valuuttaa. Saksalaiset ovat olleet hyvin haluttomia tätä purkamaan, ja he ovat vetäneet tämmöistä erittäin kireää linjaa, joka on sitten tarkoittanut sitä, että kun euron kurssi on ollut Saksan kannalta hyvin edullinen, niin heidän kilpailukykinsä on vahvistunut ja sitten erityisesti Etelä-Euroopan maiden kilpailukyky on ollut suurissa ongelmissa. Tämän koordinaation tekeminen nykysääntöjen puitteissa näyttää hyvin vaikealta, että millä voitaisiin pakottaa jotakin maata, kuten Saksaa, käyttämään enemmän rahaa, rohkaisemaan kotimaista kysyntää ja sitä kautta luomaan vientimahdollisuuksia muille maille, euroalueella erityisesti.

Tämä on ollut vaikea asia, ja nyt tästä seuraakin sitten tämä, että se meidän suurin kysymys tänä vuonna tulee olemaan, minkä kannan otamme tähän tulevaan Euroopan unionin kehityshankkeeseen ja erityisesti euroalueen yhteistyön tiivistämiseen. Se tulee olemaan erittäin iso asia, ja on huono, että tätä julkista keskustelua asiasta ei ole vielä käynnistetty, koska tähän täytyisi valmentautua ajoissa ja miettiä, mikä on meidän etujemme mukaista. Ihan niin kuin edustaja Viitanen tuossa sanoi, meillä on ollut aika laaja poliittinen yhteis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

ymmärrys siitä, että me emme halua tämmöistä yhteistä kassaa [Puhemies koputtaa] emmekä halua velkojen yhteisvastuuta.

18.35 Pia Viitanen sd: Juuri tämä on hyvin tärkeä asia. Suomi on kuitenkin linjakkaasti ollut sitä mieltä, että haluamme välttää tätä velkojen yhteisvastuuta. Minä en näe millään tavalla järkeväksi sellaista niin sanottua saavipolitiikkaa, että on joku saavi, mihin sitten kaikki yhdessä kannamme rahamme ja sitten yhdessä vastaamme. Me tiedämme, mihin se johtaa. Sitä kautta haluan kyllä antaa ihan tukeni myös siihen, että jatkossa tämä linja säilyisi sen kaltaisena kuin se on ollut. Pidän sitä hyvin hyvin perusteltuna. Mutta kuten sanottu toistamiseen, niin se julkinen keskustelu olisi syytä aloittaa ja käydä mitä pikimmiten.

Minulla jäi, puhemies, äsken vähän kesken tuo puheenvuoro liittyen tähän SDP:n vaihtoehtobudjettiin. Kun täällä myös viitattiin näihin veroratkaisuihin siinä edellisessä osuudessa, missä kritisoitiin toimiamme, sanon kyllä suoraan, että kyllä meillä on erittäin hyvät veroratkaisut tuossa sisällä. Kyllä me antaisimme pieni- ja keskituloisille enemmän, niin palkansaajille kuin eläkkeensaajillekin enemmän verohelpotusta. Mutta sitten taas suurituloiset meidän vaihtoehdossamme maksaisivat enemmän. Mielestäni se on hyvin reilua, oikeudenmukaista ja talouspoliittisesti viisasta politiikkaa.

Se, mistä kannan kyllä huolta näin hallituspuolueiden mallien suhteen: Vieläpä kerran nyt muistuttelen asiasta, mistä olimme kovin pettyneitä viime syksynä, kun näitä veroratkaisuja tehtiin, että samaan aikaan ikään kuin kerrottiin vaikkapa eläkkeensaajille, että nyt tekin saatte veronkevennyksiä. Viimeksihän hallitus petti eläkkeensaajat ja teki tämän kuuluisan veroeron. Nyt sitten veroeroa ei sinänsä korjattu mutta veronkevennyksiä tuli. Kuinka kävikään? Kun menimme tietopalvelun ovelle koputtamaan ja teimme laskelmat, niin lopputuloksena oli se, että pieni- ja keskituloisten eläkkeensaajien ostovoima tälle vuodelle tippuu. Samalla tavalla palkansaajien osalta ostovoima on hyvin vähän myönteinen tälle kaudelle pieni- ja keskituloisille mutta taas sitten antoisampi suurituloisille. Tämähän nyt kertoo paljon siitä, mistä tässä puhuimme aiemmin, kun puhuimme kehysratkaisusta ja arvovalinnoista.

18.38 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Jatkan vielä vähän tätä Eurooppa-keskustelua nimenomaan finanssipolitiikan ja euroalueen tulevaisuuden kannalta. Nythän unioni on päättänyt, että joulukuun huippukokouksessa pyritäisiin tekemään tätä asiaa koskevia ratkaisuja, minkä kehityssuunnan unioni valitsee. Sitä ennen tulee komission papereita, joissa asiaa avataan, ja muistaakseni toukokuussa tulee paperi, joka koskee euroalueen tulevan yhteistyön kehittämisvaihtoehtoja.

Ilmiselvää on, että todellisiin ratkaisuihin unionikeskustelussa ei mennä ennen Saksan vaaleja. Halutaan nähdä, ja saksalaiset itse eivät halua sitoutua mihinkään ennen kuin vaalit on pidetty, ja sitten nähdään, kuka Saksassa käyttää valtaa ja millainen tulee olemaan uuden hallituksen politiikka. Meillä käsittääkseni tämmöistä vaaliestettä ei ole, ei nyt ainkaan sen jälkeen, kun kunnallisvaalit on pidetty. [Pia Viitanen: Ei sitä nyt tiedä!]

Riski on, että jos me emme käy tätä keskustelua ajoissa, niin sitten voi olla, että meidät yllätetään vähän niin kuin housut kintuissa syksyn aikana joulukuuhun tultaessa. Nämä ovat meidän kansallisten etujemme, meidän oman taloutemme ja myös meidän asemamme Euroopassa kannalta erittäin suuria asioita. Pitäisin välttämättömänä, että hallitus alus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

taisi tämän keskustelun ennen kesälomille lähtöä, jotta sitten se keskustelu voisi jatkua sekä kesän että syksyn aikana.

Tähän tarkastusvaliokunnan mietintö antaa vain pienen aineksen, koska se käsitteli vain sitä kysymystä, miten vakaus- ja kasvusopimuksen sääntöjä muutetaan, mutta ei tätä isoa kehityslinjaa, minkä mukaisesti Eurooppa-yhteistyö asettuu.

Nyt huomaisin, että tänä päivänä on valittu uusi kulttuuri- ja eurooppaministeri, ja rohkenen toivoa, että Sampo Terho ottaa tämän asian omaksensa ja lähtee myös tätä keskustelua käymään niin, että hallitus antaisi meille kunnollisen evään niin, että koko eduskunta pääsee asiasta puhumaan.

18.40 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Otin tämän puheenvuoron siksi, kun arvelin, että edustaja Heinäluoma haluaa sitten jossain vaiheessa vetää yhteen myös tarkastusvaliokunnan näkökulmasta. Eli keskustellaan hieman vielä tätä Eurooppaa, jos sopii.

Halusin tässä yhteydessä sanoa vielä sen, puhemies, että minusta on aivan loistava ja hyvä idea se, mikä tässä äsken tuli ilmi, että meillä on kohta uusi kulttuuri- ja eurooppaministeri, joka varmasti on innokas. Mielestäni ehkä tältä istumaltakin ja tässä salikeskustelun päätteeksi — täällä nyt ei ole paljon hallituspuolueiden edustajia, mutta, arvoisa läsnä oleva hallituspuolueen edustaja plus arvoisa puhemies — toivon, että voitte viedä tätä sanaa ja vinkata tästä keskustelusta tästä näkövinkkelistä sinne hallitukselle, että olisi aktiivinen avatessaan eduskuntaan päin tätä isoa tärkeää keskustelua, joka olisi syytä käydä. Minäkin tosiaan näkisin niin, että varmasti uusi ministeri voisi hyvinkin alustaa tätä tilannetta, että pääsisimme sitten myös tässä salissa julkiseen debattiin ja sitä kautta myös ehkä innostamaan ja avaamaan kansalaisdebattia näistä asioista tätä päivää isommaksi.

Omalta osaltani haluan vielä sanoa, mitä tulee tähän tarkastusvaliokunnan mietintöön, että sinänsä tämä oli oikeastaan hirmu tärkeää, että jo nyt käymme tätä keskustelua, koska tässähän on myös hyvin paljon eväitä sitten ensi viikolle, kun käsittelemme tätä varsinaista kehyspäättöä täällä eduskunnassa.

Mielestäni tässä kuitenkin se olennainen asia, mikä täällä todettiin, mikä meidän kaikkien kannattaa pitää mielessä, on se, että olemme tässä yksimielisesti — niin hallitus kuin oppositiopuolueet, kaikki — toteamassa tämän, että nämä tärkeät tavoitteet työllisyyden ja velkaantumisen suhteen eivät tule tässä tilanteessa toteutumaan. Siksi on äärimmäisen tärkeä kysymys, mitä tehdään tästä eteenpäin, mitä johtopäätöksiä tehdään niistä ajatuksista, mitkä on nyt niin valiokunta kirjannut tänne kuin sitten valtiovarainvaliokuntakin kuin sitten lukuisat, lukuisat asiantuntijat ja hallitus itse. Kyllä minä olen kuullut hallitukselta itseltäänkin [Puhemies koputtaa] näitä arvioita siitä, että näihin tavoitteisiin ei päästä, ja sen pitäisi olla lähtökohta isoille toimenpiteille, joita olisin kehysriihestä toivonut.

18.42 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Viitasta tuesta tälle Eurooppa-pohdiskelulle ja myös muita edustajia. Tämähän ei nyt vielä lähtenyt oikein liikkeelle tässä keskustelussa. Jäänkin miettimään — huomioiden tämän asian tärkeyden ja sen, että me emme ole vielä kovin paljon tätä kysymystä lähestyneet myöskään valiokuntatyössä — olisiko tässä aihe ja paikka tämän koko Euroopan unionin tulevaisuuden ja siten aivan erityisesti tämän talousyhteistyön tulevaisuuden pohtimiseen eduskunnassa esimerkiksi ajankohtaiskeskustelun kautta, [Pia Viitanen: Olisi, se olisi hyvä!] koska siinä keskustelussahan voidaan asiaa alustaa ilman, että tarvitsee olla hallituksen esitystä. Voi hyvin olla, että hallituksella tulee menemään aikaa ennen kuin se ottaa kaikkine puoluei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

neen tämän asian niin käsille, että se voi esittää meille jonkun yhtenäisen toimintalinjan. Sen jälkeen, kun tämä komission työpaperi euroalueen yhteistyön tiivistämisen mahdollisuudesta tulee, mielestäni olisi hyvä mahdollisuus, että se otettaisiin täällä eduskunnassa esille, ja se voisi ehkä hyvin tapahtua ajankohtaiskeskustelun kautta. Silloin me voisimme pystyä toimimaan niin, että ennen kesälomille lähtöä jatkettaisiin sitä keskustelua, joka hyvin vaatimattomalla osalla on tässä tarkastusvaliokunnan mietinnössä alustettuna, ja menisimme vähän eteenpäin. Menisimme myös isommalla näkökulmalla koko Euroopan unionin tulevaisuuteen, emme vain euroalueen kehittämistarpeisiin, emme vain vakaus- ja kasvusopimuksen kehittämistarpeisiin, vaan koko unionin kehittämistarpeisiin.

Olen huomannut myös sen, että kysymys tästä yhteistyön tiivistämisen mahdollisuudesta, edes näistä viidestä vaihtoehdosta, ei ole Suomessa vielä herännyt, että me olemme tilanteessa, että edes hallituksen puolelta ei ole oikein lausuttu tästä asiasta vielä yhtikäs mitään, ja kuitenkin tämä keskustelu on nyt ollut jo monta kuukautta käynnissä, [Puhemies koputtaa] erityisesti mentäessä edelliseen huippukokoukseen maaliskuun lopulla.

18.44 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Äskен vähän patistelin hallituspuolueita ottamaan koppia, mutta tämä oli oikeastaan hirveän hyvä idea, että voisimme eduskunnassa itse myös olla sillä tavalla ajankohtaisia, että ajankohtaiskeskustelua esittäisimme ja kävisimme sen. Tämä on aivan totta, minä olen henkilökohtaisesti sitä välillä miettinyt, että kun tällainen komission paperi nyt on olemassa, missä näitä polkuja on erilaisia, niin on se varsin kumma sinänsä, että niitä ei ole kovinkaan näytävästi käyty läpi ja analysoitu ja muuta. Toki varmasti asiaa seuraavat tietävät paljon, mutta kuinka paljon nyt ihan oikeasti tavallisen kansan näkökulmasta tätä keskustelua käydään? Ei juurikaan, ja siksi olisi hirveän hyvä, että eduskunnassa vähän kaiken kaikkiaan aktivoituisimme. Eli halusin tällä puheenvuorolla antaa nyt täyden tuen sille ajatukselle, että tämä ajankohtaiskeskustelu saataisiin.

Myös siihen kiinnitän huomiota, että tässä kuitenkin tarkastusvaliokunta on siltä pieneltä osaltaan tätä jo pohtinut ja avannut, ja sehan antaa jo sillä tavalla hyvää lähtökohtaa siitä. Tämä nyt ei ole tietenkään yhtään pieni asia ja yksityiskohta, mikä tämän mietinnön kohdalta on ajankohtainen, eli se, että olemme jonkin verran näiden omien velvoitteidemme kanssa hankaluuksissa, mutta se oli mielestäni tärkeää kuitenkin, että valiokunta oli voinut todeta, että tässä tilanteessa on viisasta, että näitä noudatamme.

Tämä oli tämä yksityiskohta, mutta kuten edustaja Heinäluoma sanoi, tämä on iso, laaja kokonaisuus, ja siksi varmasti olisi todella hyvä tämä ajankohtaiskeskustelu käydä.

18.46 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Siltä varalta, että keskustelu alkaa hiipumaan, ja saattaa olla tässä uhka, että jopa loppuukin — huomaa, että ainakaan enää hallituspuolueiden edustajia ei ole paikan päällä — niin haluan esittää kiitokset kaikille keskusteluun osallistuneille. On ollut ilo huomata, että tätä tarkastusvaliokunnan tekemää työtä ei ole oikeastaan miltään osin asetettu kyseenalaiseksi, vaan nämä tarkastusvaliokunnan havainnot ovat olleet joko yhteisiä tai ainakaan niitä ei ole moitittu, se on hyvä merkki. Tässä on kysymys kuitenkin asiasta, joka ei ole ihan äärimmäisen helppo ja on erittäin poliittisesti latautunut. On syytä kiittää myös tarkastusvaliokunnan jäseniä [Krista Mikkonen: Ja entisiä myöskin!] — ja myös entisiä jäseniä, jotka ovat tähän työhön osallistuneet aikaisemmassa vaiheessa — [Pia Viitanen: Ja varajäseniä!] — kokonaisuudessaan — siitä, että tämä työ on tehty hyvässä yhteistyössä ja rauhallisesti ja mahdollisimman objektiivisesti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2017 vp

asiaan paneutuen. Tämä on ehkä suomalaisen politiikan suuri vahvuus, että pystytään katsomaan asioita myös kiihkottomasti ja hakemaan yhteistä kantaa. Se sitten antaa tietysti eväitä myös näihin isompiin johtopäätöksiin. Joten kiitos kaikille keskusteluun osallistuneille ja kiitos valiokunnan jäsenille. Sitten jatkamme uusilla ideoilla tämän jälkeen, vielä kevään aikana.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 18/2016 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.